

APPENDICES A - H

**APPENDIX A:
LIST OF SCHOOLS THAT PROVIDE FOR CHILDREN
WITH HEARING LOSS**

List of schools that provide for children with hearing loss in South Africa (n=35) [compiled from DEAFSA (2001a)]	
Eastern Cape	Efata School for the Blind and Deaf
	Greenwood Primary School
	Reubin Birin School for the Hearing Impaired
	St Thomas School for the Deaf
Free State	Bartimea School for the Deaf and Blind
	Thiboloha School for the Deaf and Blind
Gauteng	Dominican School for the Deaf
	Filadelfia Secondary School
	Katlehong School for the Hearing Impaired
	MC Kharbai School for the Deaf
	Sizwile School for the Deaf
	Sonitus School for the Hard of Hearing
	St Vincent School for the Deaf
	Transoranje School for the Deaf
Kwazulu-Natal	Durban School for the Hearing Impaired
	Fulton School for the Deaf
	Indaleni School for the Deaf
	Kwa Thintwa School for the Deaf
	Kwa Vulindlebe School for the Deaf
	St Martin de Porres Comprehensive School
	VN Naik School for the Deaf
	Vuleka School for the Deaf
Limpopo	Bosele School for the Blind and Deaf
	Nelsonskop Centre for the Hearing Impaired
	Tshilidzini School for the Deaf
	Yingisani School for the Deaf
Mpumalanga	Silindokuhle School for the Mentally Retarded, Blind and Deaf
Northern Cape	No schools to date
North West	North West Secondary School
	Kutlwanong School for the Deaf
Western Cape	De la Bat School
	Dominican Grimley School for Deaf Children
	Dominican School for Deaf Children
	Mary Kihn School for Partially Hearing Pupils
	Noluthando Institute for the Deaf
	Nuwe Hoop Centre for the Hearing Impaired

**APPENDIX B:
COVERING LETTER & LETTER OF INFORMED CONSENT TO
PRINCIPALS**

(English version)

March 2002

Dear Principal,

Request for permission to conduct research at your school:

The inclusive educational system presents new challenges to teachers of children with hearing loss. As you are head of a special school that may serve as a resource centre in the future inclusive educational system, we value your teachers' skill and expertise in the education of children with hearing loss, and would therefore like to include your school in this research project.

The theme of the research project is: *The needs of teachers of children with hearing loss regarding an educational audiology service delivery model within the inclusive educational system.* The aim of this research project is to determine the needs of teachers in the future inclusive educational system and to attempt to address these needs by developing a model for service delivery in order to support the teacher. The ultimate goal is to fulfill the educational needs of the child with hearing loss in the inclusive educational system through appropriate teacher support services.

I am planning to obtain the necessary information for this research project through the use of questionnaires. Each teacher at your school, who is involved in the schooling of children with hearing loss, will be asked to complete the questionnaire. The total time for the completion of the questionnaire will take approximately 20 minutes.

The necessary permission from the Department of Education has been received to conduct this research project at your school (see enclosed letter). I hereby request your permission to proceed with the research project at your school. Your teachers will not be requested to provide their names on the questionnaire, and their answers will remain strictly confidential. I undertake to remove all identifying information from the final report. I also assure you that I will not disturb the normal school routine with this project or cause any financial implications for your school.

Please contact me at 083 306 0981 should you require more information.

Yours sincerely,

Mrs. C van Dijk
Post-graduate student

Prof. SR Hugo
Research supervisor

Please complete the following in order to grant permission to the teachers of your school to participate in the research project:

I, _____ hereby give my informed consent that the teachers of my school are permitted to participate in the above-mentioned research project.

Date: _____

Signed: _____

Kindly fax the completed section through to: Fax (012) 440 6048

(Afrikaans version)

Maart 2002

Beste Skoolhoof,

Toestemming vir navorsingsprojek by u skool:

Soos u seker reeds besef, gaan die inklusiewe onderwysstelsel nuwe uitdagings vir die onderwysers van kinders met gehoorverliese bied. Aangesien u die hoof van 'n spesiale skool is wat dalk in die toekomstige inklusiewe onderwysstelsel as 'n hulpbronsentrum mag funksioneer, stel ons u onderwysers se vaardighede en kundigheid hoog op die prys wanneer dit kom by die onderrig van kinders met 'n gehoorverlies, en wil ons u skool dus graag betrek by hierdie navorsingsprojek.

Die tema van hierdie navorsingsprojek is: *Die behoeftes van onderwysers van kinders met gehoorverlies aangaande 'n opvoedkundige audiologie dienslewingsmodel binne die inklusiewe onderwysstelsel.* Hierdie navorsingsprojek het ten doel om die behoeftes van onderwysers in die toekomstige inklusiewe onderwysstelsel te bepaal en dan gevolglik hierdie behoeftes aan te spreek deur die ontwikkeling van 'n opvoedkundige audiologie dienslewingsmodel. Die uiteindelige doel is om te voorsien in die opvoedingsbehoefte van die kind met gehoorverlies deur toepaslike onderwyser-ondersteuningsdienste.

Ek beplan om die nodige inligting vir die navorsingsprojek d.m.v. vraelyste te verkry. Elke onderwyser by u skool wat betrokke is by die onderrig van kinders met 'n gehoorverlies, sal gevra word om die vraelyste te voltooi. Die tydsduur vir voltooiing van die vraelyste sal ongeveer 20 minute wees.

Die nodige toestemming is vanaf die Departement Onderwys verkry om hierdie navorsingsprojek by u skool te loods (sien ingeslote brief). Hiermee vra ek u toestemming om voor te gaan met die navorsingsprojek by u skool. U onderwysers sal nie gevra word om hul name op die vraelyste te verskaf nie en hul antwoorde sal as hoogs vertroulik hanteer word. Ek onderneem dat alle identifiserende inligting vanuit die finale verslag verwyders sal word. Voorts onderneem ek ook dat hierdie navorsingsprojek nie die skool se normale roetine sal ontwrig nie of dat dit enige finansiële implikasies vir die skool tot gevolg sal hê nie.

Kontak my gerus by 083 306 0981 indien u meer inligting verlang.

Vriendelike groete,

Mev C van Dijk
Nagraadse student

Prof SR Hugo
Navorsingsleier

Vul asseblief die onderstaande in om sodoende toestemming aan u
onderwysers te verleen om aan die navorsingsprojek deel te neem:

Ek, _____ gee hiermee my
oorwoë toestemming dat die onderwysers van my skool aan bogenoemde
navorsingsprojek mag deelneem.

Datum: _____

Handtekening: _____

Faks asseblief die ingevulde gedeelte deur na: Faks (012) 440 6048

**APPENDIX C:
COVERING LETTER & LETTER OF INFORMED CONSENT TO
PARTICIPANTS**

(English version)

March 2002

Dear teacher,

The inclusive educational system presents new challenges to teachers of children with hearing loss. As you are working in a special school that may serve as a resource centre in the future inclusive educational system, we value your skill and expertise in the education of children with hearing loss and would therefore like to include you in this research project.

The theme of the research project is: *The needs of teachers of children with hearing loss regarding an educational audiology service delivery model within the inclusive educational system.* The aim of this research project is to determine the needs of teachers in the future inclusive educational system and attempt to address these needs by developing a model for service delivery in order to support the teacher. The ultimate goal is to fulfill the educational needs of the child with hearing loss in the future inclusive educational system through appropriate teacher support services.

I am planning to obtain the necessary information for this research project through the use of questionnaires. Each teacher at your school, who is involved in the teaching of children with hearing loss, will be asked to complete the questionnaire. The total time for the completion of the questionnaire will be approximately 20 minutes.

The necessary permission from the Department of Education and your principal has been received to conduct this research project at your school. You will not be required to provide your name on the questionnaire, and your answers will remain strictly confidential. I undertake to remove all identifying information from the final report. I also assure you that I will not disturb the normal school routine with this project or cause any financial implications for the school.

I would like to express my sincere thanks for your willingness to assist me!

Please complete the slip at the bottom of the letter.

Yours sincerely,

Mrs C van Dijk
Post-graduate student

Prof SR Hugo
Research supervisor

Please complete the following in order to confirm your willingness to participate in the research project:

I, _____ hereby give my informed consent to participate in the above-mentioned research project.

Date: _____

Signed: _____

(Afrikaans version)

Maart 2002

Beste onderwyser,

Soos u seker reeds besef, gaan die toekomstige inklusiewe onderwyssisteem nuwe uitdagings vir die onderwysers van kinders met gehoorverliese bied. Aangesien u in 'n spesiale skool werksaam is en wat in die toekomstige inklusiewe onderwyssisteem as 'n hulpbronsentrum sal funksioneer, stel ons u vaardighede en kundigheid hoog op die prys wanneer dit kom by die onderrig van kinders met 'n gehoorverlies en wil ons u dus graag betrek by hierdie navorsingsprojek.

Die tema van hierdie navorsingsprojek is: *Die behoeftes van onderwysers van kinders met gehoorverlies aangaande 'n opvoedkundige oudiologie diensleweringmodel*. Hierdie navorsingsprojek het ten doel om die behoeftes van onderwysers in die inklusiewe onderwyssisteem te bepaal en dan gevolglik hierdie behoeftes aan te spreek deur die ontwikkeling van 'n opvoedkundige oudiologie diensleweringmodel. Die uiteindelijke doel is om in die opvoedingsbehoefte van die kind met gehoorverlies te voorsien deur toepaslike onderwyser-ondersteuningdienste.

Ek beplan om die nodige inligting vir die navorsingsprojek d.m.v vraelyste te verkry. Elke onderwyser by u skool wat betrokke is by die onderrig van kinders met 'n gehoorverlies, sal gevra word om die vraelyste te voltooi. Die invul van die vraelyste sal ongeveer 20 minute duur.

Die nodige toestemming is vanaf die Departement Onderwys en u skoolhoof verkry om hierdie navorsingsprojek by u skool te loods. U sal nie gevra word om u naam op die vraelyste te verskaf nie en u antwoorde sal as hoogs vertroulik hanteer word. Ek onderneem dat alle identifiserende inligting vanuit die finale verslag verwyders sal word. Voorts onderneem ek ook dat hierdie navorsingsprojek nie die skool se normale roetine sal ontwrig nie of dat dit enige finansiële implikasies vir die skool tot gevolg sal hê nie.

Ek bedank u hartlik vir u bereidwilligheid om tot hierdie navorsingsprojek by te dra!

Sal u asseblief die onderstaande strokie voltooi.

Vriendelike groete,

Mev C van Dijk
Nagraadse student

Prof SR Hugo
Navorsingsleier

Vul asseblief die volgende in om sodoende u bereidwilligheid te bevestig om
aan die projek deel te neem:

Ek, _____ gee hiermee my
oorwoë toestemming om aan bogenoemde navorsingsprojek deel te neem.

Datum: _____

Handtekening: _____

**APPENDIX D:
QUESTIONNAIRE**

(English version)

Dear teacher, please

- * Complete all the questions
- * Share your knowledge and opinions in detail
- * Place a cross in the appropriate block
- * More than one block may be crossed where appropriate
- * All responses will remain highly confidential
- * Any identifying information will be removed from the final report

Respondent number

Q1
1-3

SECTION A: TEACHER INFORMATION

1 What is your gender?

male	female
------	--------

Q2 4

2 What is your age?

20-30 years	31-40 years	41-50 years	51 years and older
-------------	-------------	-------------	--------------------

Q3 5

3 What is your home language?

Afrikaans	English	Sotho	Zulu	Xhosa	Sign language	Other Specify:
-----------	---------	-------	------	-------	---------------	----------------

Q4 6

4 What is the highest educational qualification you have obtained?

Q5 7

5 Have you had any special training in working with children with hearing loss?

yes	no
-----	----

Q6 8

5.1 If YES, please specify your training:

in-service training	special diploma/certificate	special degree
---------------------	-----------------------------	----------------

Q7 9

6 Approximately how long have you been involved with children with hearing loss?

0 – 1½ years	2 - 3½ years	4 - 5½ years	more than 5½ years
--------------	--------------	--------------	--------------------

Q8 10

SECTION B: INFORMATION REGARDING TEACHING PRACTICES

7 Which phases do you teach?

pre-school	foundation Gr R – Gr 3	intermediate Gr 4 – Gr 6	senior Gr 7 – Gr 12	vocational/ technical
------------	---------------------------	-----------------------------	------------------------	--------------------------

Q9 11

8 What is the total number of learners you teach?

0-10 learners	11-20 learners	21-30 learners	31-40 learners	41-50 learners	more than 50 learners
------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	--------------------------

Q10 12

9 What medium of language instruction do you use at your school?

Afrikaans	English	Sotho	Zulu	Xhosa	Sign language	Other Specify:
-----------	---------	-------	------	-------	------------------	-------------------

Q11 13

10 What method of communication do you use with your learners?

Oral-Aural	Sign language	Total Communication	Bilingual/Bicultural
------------	---------------	---------------------	----------------------

Q12 14

11 Have teachers at your school received any specific in-service training in terms of managing the child with a hearing loss? (e.g. any workshops, seminars, hands-on demonstrations)

yes	no
-----	----

Q13 15

11.1 If YES, indicate how often training takes place:

every 2 years	annually	every six months	every three months	every month
---------------	----------	------------------	--------------------	-------------

Q14 16

12 Do you think in-service training benefits you?

yes	no
-----	----

Q15 17

12.1 Explain your answer:

Q16 18-19

SECTION C: THE TEACHER IN THE FUTURE INCLUSIVE EDUCATIONAL SYSTEM

Dear teacher,

- * The following questions require *your opinion* on:
 what you think the *skill* of a teacher of children with hearing loss in the future inclusive educational system should be, and
 whether you think the teacher will require *support* from a professional person who is knowledgeable in these areas
- * Remember you can tick more than one answer where appropriate

KNOWLEDGE OF THE CHILD WITH HEARING LOSS

13 In which of the following areas should a teacher in an inclusive educational system have basic knowledge and support in?

Please tick off your choices in both columns :

	Teacher should have basic knowledge thereof	Teacher requires support from a professional to obtain this knowledge
Understand the process of communication interaction		
Know about the different communication options available, namely Oral-Aural, Sign language, Total Communication and the Bilingual/Bicultural method		
Know the structure and working of the ear		
Be able to interpret a child's audiogram (hearing graph)		
Know the purpose and working of an FM system		
Know the purpose and working of a hearing aid		
Know how to inspect a hearing aid and detect the problem when it is not working		
Know the common causes of hearing loss		
Know the types of hearing loss associated with these common causes		
Know the factors that can further damage hearing		
Know the impact a hearing loss will have on a child's ability to be educated		
None of the above-mentioned		

Q17   20-21

Q18   22-23

Q19   24-25

Q20   26-27

Q21   28-29

Q22   30-31

Q23   32-33

Q24   34-35

Q25   36-37

Q26   38-39

Q27   40-41

Q28   42-43

- 14 A teacher in an inclusive educational system should know that hearing loss can impact negatively on the following areas of the child and he/she will require support in the following areas:

Please tick off your choices in both columns :

	Teacher should know a hearing loss can negatively impact on this area	Teacher requires support to obtain knowledge on the negative impact of the hearing loss on this area
Language development		
Speech production		
Communication skills		
Literacy skills		
Academic achievement		
Psychosocial development		
None of the above-mentioned		

Q29   44-45
 Q30   46-47
 Q31   48-49
 Q32   50-51
 Q33   52-53
 Q34   54-55
 Q35   56-57

- 15 If a child in an inclusive class has been identified with a hearing loss, the teacher should have knowledge of the following in order to enhance the child's ability to hear and he/she will require support in the following areas:

Please tick off your choices in both columns :

	Teacher should have basic knowledge thereof	Teacher requires support from a professional to obtain this knowledge
Identify noise levels inside and outside the classroom		
Try to reduce noise levels inside and outside the classroom		
Suggest to the relevant authorities at school that the classroom should have more absorbent surfaces such as carpets and curtains to enhance the sound quality in the classroom		
Suggest to the relevant authorities at school that the child could benefit from the use of an FM system in class		
Encourage the child to wear his/her hearing aids at all times		
Teach the child the correct listening behaviour in class		
Teach the child speech-reading (lip-reading) skills		
None of the above-mentioned		

Q36   58-59
 Q37   60-61
 Q38   62-63
 Q39   64-65
 Q40   66-67
 Q41   68-69
 Q42   70-71
 Q43   72-73

LANGUAGE OF THE CHILD WITH HEARING LOSS

16 Which of the following steps should a teacher in an inclusive educational system have to take in order to address a child's *delayed language skills* (due to hearing loss) and in which of the following areas will he/she require support?

Please tick off your choices in both columns :

	Teacher should take these steps	Teacher requires support from a professional to execute these steps
Use the hierarchy of normal language development to plan activities for language development		
Take into account the child's unique level of language functioning when talking to the child		
Take into account the child's unique level of language functioning when planning the content of teaching material		
Modify and/or adapt teaching materials, teaching techniques, and the classroom environment to meet the language needs of the child		
Have knowledge of different language instructional approaches such as: Fitzgerald Key, Natural approach, etc. and apply the best suited approach for the child		
Emphasise language across all contexts in the school		
Practise language within activities of social interaction		
Take into account that some children may have additional language problems such as: phonological processes, second language confusion, etc. that need to be addressed		
None of the above-mentioned		

Q44   74-75

Q45   76-77

Q46   78-79

Q47   80-81

Q48   82-83

Q49   84-85

Q50   86-87

Q51   88-89

Q52   90-91

SPEECH OF THE CHILD WITH HEARING LOSS

17 Which of the following steps should a teacher in an inclusive educational system have to take in order to address a child's *deficits in speech production* (due to hearing loss) and in which of the following areas will he/she require support?

Please tick off your choices in both columns :

	Teacher should take these steps	Teacher requires support from a professional to execute these steps
Use the hierarchy of normal speech development to plan activities for improvement of speech intelligibility		
Take into account the child's unique physical ability to produce sounds with his/her mouth when planning activities for improvement of speech intelligibility		
Obtain information on the child's ability to pronounce all the sounds		
Monitor and document changes in the faulty sounds that the child is learning to pronounce correctly		
Have knowledge of different speech instructional approaches such as: analytical, whole, formal, multisensory, etc. and apply the approach best suited for the child		
Take into account that some children may have additional speech problems such as: stuttering, voice problems, etc. that need to be addressed		
None of the above-mentioned		

Q53   92-93

Q54   94-95

Q55   96-97

Q56   98-99

Q57   100-101

Q58   102-103

Q59   104-105

COMMUNICATION OF THE CHILD WITH HEARING LOSS

18 Which of the following steps should a teacher in an inclusive educational system have to take in order to address a child's *communication difficulties* (due to hearing loss) and in which of the following areas will he/she require support?

Please tick off your choices in both columns :

	Teacher should take these steps	Teacher requires support from a professional to execute these steps
Expose the child to interactional experiences so that he/she is more motivated to communicate and can develop his/her communication skills		
Apply communication repair strategies when communication breakdowns occur in class		
Have knowledge of the communication options available to the child, either the Oral-Aural, Sign language, Total Communication or Bilingual/Bicultural method		
Use one of the above-mentioned communication options in class		
None of the above-mentioned		

Q60   106-107

Q61   108-109

Q62   110-111

Q63   112-113

Q64   114-115

LITERACY SKILLS OF THE CHILD WITH HEARING LOSS

19 Which of the following steps should a teacher in an inclusive educational system have to take in order to address a child's *poor literacy skills* (due to hearing loss) and in which of the following areas will he/she require support?

Please tick off your choices in both columns :

	Teacher should take these steps	Teacher requires support from a professional to execute these steps
Ensure that the child has acquired the basics of language before proceeding with literacy instruction		
Identify the origin of the reading and writing errors made by the child, such as auditory discrimination problems, language problems, etc		
Address the origin of the reading and writing errors made by the child		
Have knowledge of different literacy instructional approaches such as: top-down or bottom-up, etc. and apply the best suited approach for the child		
None of the above-mentioned		

Q65   116-117

Q66   118-119

Q67   120-121

Q68   122-123

Q69   124-125

ACADEMIC ACHIEVEMENT OF THE CHILD WITH HEARING LOSS

20 Which of the following steps should a teacher in an inclusive educational system have to take in order to address a child's *poor academic achievement* (due to hearing loss) and in which of the following areas will he/she require support?

Please tick off your choices in both columns :

	Teacher should take these steps	Teacher requires support from a professional to execute these steps
Tailor the child's learning experience to his/her cognitive, physical, socio-emotional, and cultural level		
Modify the curriculum of the subject by controlling the vocabulary and syntax		
None of the above-mentioned		

Q70   126-127

Q71   128-129

Q72   130-131

PSYCHOSOCIAL DEVELOPMENT OF THE CHILD WITH HEARING LOSS

21 Which of the following steps should a teacher in an inclusive educational system have to take in order to address a child's *troublesome psychosocial development* (due to hearing loss) and in which of the following areas will he/she require support?

Please tick off your choices in both columns :

	Teacher should take these steps	Teacher will require support from a professional to execute these steps
Promote the child's confidence in class		
Encourage acceptance and respect from the child's hearing classmates		
Monitor the child's social adjustment and integration in class and intervene when necessary		
Give opportunity for socialising and expression in class		
None of the above-mentioned		

Q73   132-133

Q74   134-135

Q75   136-137

Q76   138-139

Q77   140-141

SERVICE DELIVERY AND THE CHILD WITH HEARING LOSS

22 Which of the following persons should a teacher in an inclusive educational system involve during teamwork in order to successfully plan the child's educational programme?

Please tick off your choices in the column :

	Teacher will need these person(s) on the team
The child with hearing loss	
The parents	
The speech therapist	
The hearing therapist (audiologist)	
The social worker	
The psychologist	
The occupational therapist	
Others, specify:	
None of the above-mentioned	

Q78 142

Q79 143

Q80 144

Q81 145

Q82 146

Q83 147

Q84 148

Q85   149-150

Q86 151

23 Which **ONE** of these persons will you choose to co-ordinate the team and to liaise with other team members in order to assist the teacher of a child with hearing loss?

Please tick off **ONE** choice in the column :

The child with hearing loss	☐
The parents	☐
The teacher must do it himself/herself	☐
The hearing therapist (audiologist)	☐
The speech therapist	☐
The social worker	☐
The psychologist	☐
The occupational therapist	☐
None of the above-mentioned	☐

Q87 152

24 If a professional who specialises in children with hearing loss can provide support to the teacher in the inclusive education system, which of the following methods of support will benefit the teacher?

Please tick off your choices in the column :

	Teacher will benefit from the following method(s) of support
A once-off training session	☐
Regular workshops	☐
Continuous in-service training	☐
Hands-on assistance when needed	☐
None of the above-mentioned	☐

Q88 153

Q89 154

Q90 155

Q91 156

Q92 157

25 If a professional who specialises in children with hearing loss can provide support to the teacher in an inclusive educational system, which **ONE** of these service delivery models would you recommend?

Please tick off **ONE** choice in the column :

The school employs one full-time professional to conduct services at the school	☐
The school utilises a private professional from outside the school to conduct part-time services at the school	☐
The school employs one full-time professional who receives part-time assistance from another private professional in order to conduct services at the school	☐
None of the above-mentioned. Specify your own suggestion:	☐

Q93 158

OPEN-ENDED QUESTIONS

Dear teacher, provide detailed explanations of your answers

26 What main duties do you think should a hearing therapist (audiologist) have at a school?

Q94   159-160

27 Do you feel that the teacher in an inclusive educational system can benefit from the support of a hearing therapist (audiologist)?

yes	no
-----	----

Q95 161

27.1 Explain your answer:

Q96   162-163

28 What is the biggest challenge that may face a teacher of children with hearing loss in an inclusive educational system?

Q97   164-165

29 What possible solution(s) can you suggest for the above-mentioned challenge?

Q98   166-167

30 Do you think that children with hearing loss will benefit from the future inclusive educational system?

yes	no
-----	----

Q99 168

30.1 Explain your answer:

Q100   169-170

Thank you for your time and your valuable contribution towards this research project!

*(Afrikaans version)***Beste onderwyser, let asseblief op die volgende**

- * Beantwoord alle vrae
- * Deel u kennis en menings so volledig as moontlik
- * Merk u antwoord met 'n kruisie waar nodig in die aangewese blokkie
- * Meer as een blokkie kan gemerk word indien van toepassing
- * Alle inligting sal as hoogs vertroulik beskou word
- * Enige identifiserende inligting sal uit die finale verslag verwyder word

AFDELING A: ONDERWYSER INLIGTING

13 Wat is u geslag?

manlik	vroulik
--------	---------

14 Wat is u ouderdom?

20-30 jaar	31-40 jaar	41-50 jaar	51 jaar en ouer
------------	------------	------------	-----------------

3 Wat is u huistaal?

Afrikaans	Engels	Sotho	Zoeloe	Xhosa	Gebaretaal	Ander Spesifiseer:
-----------	--------	-------	--------	-------	------------	-----------------------

15 Wat is die hoogste opvoedkundige kwalifikasie wat u al verwerf het?

_____

16 Het u enige spesiale opleiding ontvang in die hantering van kinders met 'n gehoorverlies?

ja	nee
----	-----

5.1 Indien JA, spesifiseer watter opleiding:

indiensopleiding	spesiale diploma/sertifikaat	spesiale graad
------------------	------------------------------	----------------

17 Ongeveer hoe lank is u reeds betrokke by die onderrig van kinders met 'n gehoorverlies?

0 – 1½ jaar	2 - 3½ jaar	4 - 5½ jaar	langer as 5½ jaar
-------------	-------------	-------------	-------------------

Vir kantoorgebruik

Respondentnummer

V1

--	--	--

1-3

V2 4V3 5V4 6V5 7V6 8V7 9V8 10

AFDELING B: INLIGTING OMTRENT ONDERRIG AKTIWITEITE

18 Watter fases onderrig u?

voorskool	aanvangs Gr R – Gr 3	intermediêr Gr 4 – Gr 6	senior Gr 7 – Gr 12	beroepsopleiding/ tegnies
-----------	-------------------------	----------------------------	------------------------	------------------------------

V9 11

19 Altesaam hoeveel leerders onderrig u?

0-10 leerders	11-20 leerders	21-30 leerders	31-40 leerders	41-50 leerders	meer as 50 leerders
------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	------------------------

V10 12

9 Watter taal van onderrig volg u in die skool?

Afrikaans	Engels	Sotho	Zoeloe	Xhosa	Gebaretaal	Ander. Spesifiseer:
-----------	--------	-------	--------	-------	------------	------------------------

V11 13

10 Watter metode van kommunikasie volg u met u leerders?

Oraal-Ouraal	Gebare taal	Totale Kommunikasie	Tweetalige (Bilingual)
--------------	-------------	---------------------	------------------------

V12 14

11 Het onderwysers by u skool enige indiensopleiding ontvang i.t.v. die spesifieke hantering van die leerder met 'n gehoorverlies? (bv. enige werksinkels, seminare, praktiese demonstrasies)

ja	nee
----	-----

V13 15

11.1 Indien JA, dui aan hoe gereeld dit plaasvind:

elke 2 jaar	jaarliks	elke 6 maande	elke 3 maande	elke maand
-------------	----------	---------------	---------------	------------

V14 16

11 Dink u indiensopleiding is vir u van waarde?

ja	nee
----	-----

V15 17

12.1 Verduidelik jou antwoord:

V16   18-19

AFDELING C: DIE ONDERWYSER IN DIE TOEKOMSTIGE INKLUSIEWE ONDERWYSSISTEEM

Beste onderwyser, let asseblief op die volgende

- * *U mening* word in die volgende vrae verlang oor:
 wat u dink die vaardighede van 'n onderwyser van kinders met gehoorverlies binne die toekomstige inklusiewe onderwysstelsel behoort te wees, en of u dink die onderwyser ondersteuning van 'n professionele persoon wat kundig is op die betrokke gebied, verlang
- * Onthou dat meer as een blokkie gemerk kan word waar nodig

KENNIS VAN DIE KIND MET 'N GEHOORVERLIES

13 In watter van die volgende gebiede behoort 'n onderwyser binne 'n inklusiewe onderwysstelsel die basiese kennis te dra en ondersteuning in te verkry?

Merk asseblief u keuses in beide kolomme :

	Onderwyser behoort basiese kennis hiervan te dra	Onderwyser benodig ondersteuning van 'n professionele persoon om hierdie kennis in te win	
Verstaan die proses van kommunikasie interaksie			V17 ☐ ☐ 20-21
Dra kennis van die verskillende beskikbare kommunikasie metodes, naamlik Oraal-Oraal, Gebaretaal, Totale Kommunikasie en Tweetalige (Bilingual) metode			V18 ☐ ☐ 22-23
Ken die bou en werking van die oor			V19 ☐ ☐ 24-25
Kan die oudiogram (gehoorgrafiek) van 'n kind interpreteer			V20 ☐ ☐ 26-27
Ken die doel en werking van 'n FM sisteem			V21 ☐ ☐ 28-29
Ken die doel en werking van 'n gehoorapparaat			V22 ☐ ☐ 30-31
Weet hoe om 'n gehoorapparaat na te gaan en die fout te identifiseer wanneer dit nie in 'n werkende toestand is nie			V23 ☐ ☐ 32-33
Ken die algemene oorsake van gehoorverlies			V24 ☐ ☐ 34-35
Ken die tipes gehoorverliese wat verband hou met hierdie algemene oorsake			V25 ☐ ☐ 36-37
Weet wat kan verdere skade aan die gehoor veroorsaak			V26 ☐ ☐ 38-39
Weet watter impak 'n gehoorverlies op die vermoë om 'n kind te onderrig, kan hê			V27 ☐ ☐ 40-41
Nie een van bogenoemde nie			V28 ☐ ☐ 42-43

- 14 'n Onderwyser binne 'n inklusiewe onderwysstelsel behoort te weet dat 'n gehoorverlies 'n negatiewe impak op die volgende gebiede by die kind kan hê en hy/sy benodig ondersteuning op die volgende gebiede:

Merk asseblief u keuses in beide kolomme :

	Onderwyser behoort kennis te dra van 'n gehoorverlies se negatiewe impak op hierdie gebied	Onderwyser benodig ondersteuning om kennis oor die negatiewe impak op hierdie gebied in te win	
Taalontwikkeling			V29 ☐ ☐ 44-45
Spraakproduksie			V30 ☐ ☐ 46-47
Kommunikasie vaardighede			V31 ☐ ☐ 48-49
Geletterdheidsvaardighede			V32 ☐ ☐ 50-51
Akademieprestasie			V33 ☐ ☐ 52-53
Psigologies-sosiale ontwikkeling			V34 ☐ ☐ 54-55
Nie een van bogenoemde nie			V35 ☐ ☐ 56-57

- 15 Wanneer 'n kind binne 'n inklusiewe klas met 'n gehoorverlies geïdentifiseer is, moet die onderwyser oor die volgende kennis beskik om die kind se gehoorvermoë te verbeter en die onderwyser benodig ondersteuning op die volgende gebiede:

Merk asseblief u keuses in beide kolomme :

	Onderwyser behoort kennis hiervan te dra	Onderwyser benodig ondersteuning van 'n professionele persoon om hierdie kennis in te win	
Identifiseer die geraasvlakke binne en buite die klaskamer			V36 ☐ ☐ 58-59
Probeer geraasvlakke binne en buite die klaskamer verminder			V37 ☐ ☐ 60-61
Maak 'n voorstel aan die betrokke skool-owerhede dat die klaskamer meer absorberende oppervlaktes soos 'n tapyt en gordyne moet kry in 'n poging om die klas se klankkwaliteit te verbeter			V38 ☐ ☐ 62-63
Maak 'n voorstel aan die betrokke skool-owerhede dat die kind moontlik by 'n FM sisteem kan baatvind			V39 ☐ ☐ 64-65
Moedig die kind aan om sy/haar gehoorapparate voltyds te dra			V40 ☐ ☐ 66-67
Leer die kind die korrekte luistergedrag in die klas aan			V41 ☐ ☐ 68-69
Leer die kind spraaklees (liplees) vaardighede aan			V42 ☐ ☐ 70-71
Nie een van bogenoemde nie			V43 ☐ ☐ 72-73

TAAL VAN DIE KIND MET 'N GEHOORVERLIES

16 Watter van die volgende stappe moet 'n onderwyser binne 'n inklusiewe onderwysstelsel neem om die kind se *taalagterstand* (a.g.v. 'n gehoorverlies) aan te spreek en op watter van die volgende gebiede benodig hy/sy ondersteuning?

Merk asseblief u keuses in beide kolomme :

	Onderwyser moet hierdie stappe neem	Onderwyser benodig ondersteuning van 'n professionele persoon om hierdie stappe te kan neem	
Gebruik die hiërargie van normale taalontwikkeling om taalontwikkelings-aktiwiteite te beplan			V44 ☐ ☐ 74-75
Neem die kind se unieke vlak van taalfunksionering in ag wanneer jy met die kind praat			V45 ☐ ☐ 76-77
Neem die kind se unieke vlak van taalfunksionering in ag wanneer die inhoud van onderrigmateriaal beplan word			V46 ☐ ☐ 78-79
Verander en/of pas die volgende aan: onderrigmateriaal, onderrigmetodes, en die klaskamer omgewing in 'n poging om aan die taalbehoefte van die kind te voorsien			V47 ☐ ☐ 80-81
Dra kennis van die verskeie taal-onderrigmetodes soos: Fitzgerald Key, Natuurlike metode, ens. en gebruik die mees gepaste metode vir die kind			V48 ☐ ☐ 82-83
Plaas klem daarop dat taal oor alle kontekste binne skoolverband strek			V49 ☐ ☐ 84-85
Oefen taal binne sosiaal-interaktiewe aktiwiteite			V50 ☐ ☐ 86-87
Neem in ag dat sommige kinders bykomende taalprobleme kan hê, soos: fonologiese prosesse, tweedetaal verwarring, ens. wat ook aangespreek moet word			V51 ☐ ☐ 88-89
Nie een van bogenoemde nie			V52 ☐ ☐ 90-91

SPRAAK VAN DIE KIND MET 'N GEHOORVERLIES

- 17 Watter van die volgende stappe moet 'n onderwyser binne 'n inklusiewe onderwysstelsel neem om die kind se *spraakproduksie foute* (a.g.v. 'n gehoorverlies) aan te spreek en op watter van die volgende gebiede benodig hy/sy ondersteuning?

Merk asseblief u keuses in beide kolomme :

	Onderwyser moet hierdie stappe neem	Onderwyser benodig ondersteuning van 'n professionele persoon om hierdie stappe te kan neem	
Gebruik die hiërargie van normale spraakontwikkeling om spraakverstaanbaarheids-aktiwiteite te beplan			V53 ☐ ☐ 92-93
Neem die kind se unieke fisiese vermoë om klanke met sy mond te produseer in ag wanneer spraakverstaanbaarheids-aktiwiteite beplan word			V54 ☐ ☐ 94-95
Verkry inligting aangaande die kind se vermoë om alle klanke uit te spreek			V55 ☐ ☐ 96-97
Neem waar en dokumenteer enige verandering wat mag voorkom by klanke waarvan die uitspraak verkeerd is en waaraan daar gewerk word			V56 ☐ ☐ 98-99
Dra kennis van die verskeie spraak-onderrigmetodes soos: analities, geheel, formeel, multi-sensories, ens. en gebruik die mees gepaste metode vir die kind			V57 ☐ ☐ 100-101
Neem in ag dat sommige kinders bykomende spraakprobleme kan hê, soos: hakkel, stemprobleme, ens. wat ook aangespreek moet word			V58 ☐ ☐ 102-103
Nie een van bogenoemde nie			V59 ☐ ☐ 104-105

KOMMUNIKASIE VAN DIE KIND MET 'N GEHOORVERLIES

- 18 Watter van die volgende stappe moet 'n onderwyser binne 'n inklusiewe onderwysstelsel neem om die kind se *kommunikasie probleme* (a.g.v. 'n gehoorverlies) aan te spreek en op watter van die volgende gebiede benodig hy/sy ondersteuning?

Merk asseblief u keuses in beide kolomme :

	Onderwyser moet hierdie stappe neem	Onderwyser benodig ondersteuning van 'n professionele persoon om hierdie stappe te kan neem
Stel die kind bloot aan interaktiewe ervarings sodat hy/sy meer gemotiveerd is om te kommunikeer en sodoende sy/haar kommunikasie vaardighede kan ontwikkel		
Pas kommunikasie herstelstrategieë toe sodra kommunikasie verbrekings (communication breakdowns) in die klas voorkom		
Dra kennis van die verskeie kommunikasie metodes beskikbaar vir die kind, bv. Oraal-Ouraal, Gebaretaal, Totale Kommunikasie en Tweetalige (Bilingual) metode		
Gebruik een van bogenoemde geselekteerde kommunikasie metodes in die klas		
Nie een van bogenoemde nie		

V60   106-107V61   108-109V62   110-111V63   112-113V64   114-115

GELETTERDHEIDSVAAARDIGHEDE VAN DIE KIND MET 'N GEHOORVERLIES

- 19 Watter van die volgende stappe moet 'n onderwyser binne 'n inklusiewe onderwysstelsel neem om die kind se *swak geletterdheidsvaardighede* (a.g.v. 'n gehoorverlies) aan te spreek en op watter van die volgende gebiede benodig hy/sy ondersteuning?

Merk asseblief u keuses in beide kolomme :

	Onderwyser moet hierdie stappe neem	Onderwyser benodig ondersteuning van 'n professionele persoon om hierdie stappe te kan neem
Maak seker dat die kind oor basiese taalvaardighede beskik voordat onderrig in geletterheid aangepak word		
Identifiseer die oorsaak van die kind se lees- en skryffoute, bv. ouditiewe diskriminasie probleme, taalprobleme, ens.		
Spreek die oorsake van lees- en skryffoute aan		
Dra kennis van die verskeie geletterdheids-onderrigmetodes soos: bo-na-onder of onder-na-bo, ens. en gebruik die mees gepaste metode vir die kind		
Nie een van bogenoemde nie		

V65   116-117V66   118-119V67   120-121V68   122-123V69   124-125**AKADEMIESE PRESTASIE VAN DIE KIND MET 'N GEHOORVERLIES**

- 20 Watter van die volgende stappe moet 'n onderwyser binne 'n inklusiewe onderwysstelsel neem om die kind se *swak akademiese prestasie* (a.g.v. 'n gehoorverlies) aan te spreek en op watter van die volgende gebiede benodig hy/sy ondersteuning?

Merk asseblief u keuses in beide kolomme :

	Onderwyser moet hierdie stappe neem	Onderwyser benodig ondersteuning van 'n professionele persoon om hierdie stappe te kan neem
Pas die kind se leerervaring aan by die kognitiewe, fisiese, sosio-emosionele, en kulturele vlak van funksionering		
Pas die vak se kurrikulum aan deur sekere woordeskate en sintaksis te selekteer		
Nie een van bogenoemde nie		

V70   126-127V71   128-129V72   130-131

PSIGOLOGIES-SOSIALE ONTWIKKELING VAN DIE KIND MET 'N GEHOORVERLIES

- 21 Watter van die volgende stappe moet 'n onderwyser binne 'n inklusiewe onderwysstelsel neem om die kind se *psigologies-sosiale aanpassing* (a.g.v. 'n gehoorverlies) aan te spreek en op watter van die volgende gebiede benodig hy/sy ondersteuning?

Merk asseblief u keuses in beide kolomme :

	Onderwyser moet hierdie stappe neem	Onderwyser benodig ondersteuning van 'n professionele persoon om hierdie stappe te kan neem
Verbeter die kind se selfvertroue in die klas		
Moedig aanvaarding en respek deur die kind se normaalhorende klasmaats aan		
Hou die kind se sosiale aanpassing en integrasie dop en verleen bystand waar nodig		
Bied geleentheid vir sosialisering en uitdrukking in die klas		
Nie een van bogenoemde nie		

V73   132-133V74   134-135V75   136-137V76   138-139V77   140-141

DIENSLEWERING EN DIE KIND MET 'N GEHOORVERLIES

- 22 Watter van die volgende persone behoort 'n onderwyser binne 'n inklusiewe onderwysstelsel by spanwerk te betrek in 'n poging om die kind se onderrigprogram suksesvol te beplan?

Merk asseblief u keuses in die kolom :

	Onderwyser behoort hierdie persone by spanwerk te betrek
Die kind met 'n gehoorverlies	
Die ouers	
Die spraakterapeut	
Die gehoorterapeut (oudioloog)	
Die maatskaplike werker	
Die sielkundige	
Die arbeidsterapeut	
Ander, spesifiseer:	
Nie een van bogenoemde nie	

V78 142V79 143V80 144V81 145V82 146V83 147V84 148V85   149-150V86 151

- 23 Watter **EEN** van die volgende persone sal u kies om die span te koördineer en om met die ander spanlede te onderhandel om sodoende die onderwyser van die kind met 'n gehoorverlies te ondersteun?

Merk asseblief **EEN** keuse in die kolom :

Die kind met 'n gehoorverlies	
Die ouers	
Die onderwyser moet dit self doen	
Die gehoorterapeut (oudioloog)	
Die spraakterapeut	
Die maatskaplike werker	
Die sielkundige	
Die arbeidsterapeut	
Nie een van bogenoemde nie	

V87 152

- 24 Indien 'n professionele persoon wat spesialiseer in kinders met 'n gehoorverlies ondersteuning aan die onderwyser binne 'n inklusiewe onderwyssisteen kan bied, watter van die volgende ondersteuningsmetodes sal tot die onderwyser se voordeel strek?

Merk asseblief u keuses in die kolom :

	Onderwyser sal voordeel trek uit hiedie metode(s) van ondersteuning
'n Eenmalige opleidingssessie	
Gereelde werksinkels	
Voortdurende indiensopleiding	
Praktiese (hands-on) bystand indien nodig	
Nie een van bogenoemde nie	

V88 153

V89 154

V90 155

V91 156

V92 157

- 25 Indien 'n professionele persoon wat spesialiseer in kinders met 'n gehoorverlies ondersteuning aan die onderwyser binne 'n inklusiewe onderwysstelsel kan bied, watter **EEN** van hierdie dienslewings modelle sou jy voorstel?

Merk asseblief **EEN** keuse in die kolom :

Die skool stel een voltydse professionele persoon by die skool aan om diens te lewer	☐
Die skool maak gebruik van 'n privaat professionele persoon van buite om op 'n deeltydse basis diens aan die skool te lewer	☐
Die skool stel een voltydse professionele persoon by die skool aan wat deelyds hulp vanaf 'n ander privaat professionele persoon ontvang om sodoende diens aan die skool te lewer	☐
Nie een van bogenoemde nie. Spesifiseer jou eie voorstel:	☐

V93 158

OOP-EINDIGENDE VRAE

Beste onderwyser, verskaf volledige verduidelikings op jou antwoorde

- 26 Watter hooftake dink u behoort 'n gehoorterapeut (audioloog) by 'n skool te verrig?

V94   159-160

- 27 Dink jy dat 'n onderwyser binne 'n inklusiewe onderwysstelsel by die ondersteuning van 'n gehoorterapeut (audioloog) kan baatvind?

ja	nee
----	-----

V95 161

- 27.1 Verduidelik jou antwoord:

V96   162-163

28 Wat is die grootste uitdaging wat die onderwyser van kinders met gehoorverlies binne 'n inklusiewe onderwysstelsel in die gesig staar?

V97   164-165

29 Watter moonltike oplossing(s) sal jy vir bogenoemde uitdaging voorstel:

V98   166-167

30 Dink u dat kinders met 'n gehoorverlies by die toekomstige inklusiewe onderwysstelsel sal kan baatvind?

ja	nee
----	-----

V99 168

Verduidelik jou antwoord:

V100   169-170

Baie dankie vir u opoffering en waardevolle bydrae tot hierdie navorsingsprojek!

**APPENDIX E:
FOCUS GROUP INTERVIEW SCHEDULE &
LETTER OF INFORMED CONSENT**

(English version)

OPENING (4 minutes)

The opening will proceed as follows: the researcher introduces herself; once more confirms anonymity and confidentiality of participants' contributions; briefly states the topic of discussion; explains the ground rules and procedures of the interview; and finally gives each participant the opportunity to introduce him/herself. Participants are then requested to complete the following slip of informed consent before commencing with the main interview:

<p>Please complete the following in order to confirm your willingness to participate in the research project:</p> <p>I, _____ hereby give informed consent to participate in the research project.</p> <p>Date: _____</p> <p>Signed: _____</p>
--

MAIN INTERVIEW (26 minutes)

Each topic starts of with an introductory phase such as:

- “How do you feel about ...” ; or
- “I am interested to know your opinions on ...”.

Topic 1	... the inclusive educational system and children with hearing loss?
Probes	<ul style="list-style-type: none"> ▪ What are your attitudes and perceptions toward the inclusive educational system and children with hearing loss? ▪ What are the reasons for above-mentioned attitudes and perceptions? ▪ What challenges do you foresee in the inclusive educational system? ▪ What solutions do you suggest to the above-mentioned challenges in the inclusive educational system?
Duration	± 13 minutes

Topic 2	... the role of a hearing therapist (audiologist) in the inclusive educational system?
Probes	<ul style="list-style-type: none"> ▪ What is a hearing therapist (audiologist)? ▪ What support does a hearing therapist (audiologist) currently offer at your school? ▪ What is your idea of teamwork? ▪ What are the positive features of current service delivery by a hearing therapist (audiologist)? ▪ What are the shortcomings of current service delivery by a hearing therapist (audiologist)? ▪ What solutions do you suggest for the above-mentioned shortcomings in the inclusive educational system?
Duration	± 13 minutes

TOTAL DURATION OF INTERVIEW = approximately 30 minutes

(Afrikaans version)

OPENING (4 minute)

Die opening sal as volg verloop: die navorser stel haarself bekend; anonimiteit en vertroulikheid word weereens bevestig aan deelnemers; die onderwerp word kortliks bekend gestel; basiese reëls en verloop van die onderhoud word verduidelik; en ter afsluiting word elke deelnemer gevra om hom/haarself voor te stel. Deelnemers word dan gevra om die volgende strokie van oorwoë toestemming te voltooi voordat die hoofonderhoud begin:

<p>Voltooi asseblief die volgende om sodoende u bereidwilligheid om aan die navorsingsprojek deel te neem, te bevestig:</p> <p>Ek, _____ gee hiermee my oorwoë toestemming om aan die navorsingsprojek deel te neem.</p> <p>Datum: _____</p> <p>Handtekening: _____</p>

HOOF ONDERHOUD (26 minute)

Elke onderwerp word met 'n frase soos die volgende ingelei:

- “Hoe voel julle oor ...” ; of
- “Ek is geïnteresseerd in jul menings aangaande ...”

Onderwerp 1	... die inklusiewe onderwysstelsel en die kind met 'n gehoorverlies?
Ontlokkers	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wat is jul gesindheid en persepsies omtrent die inklusiewe onderwysstelsel en die kind met 'n gehoorverlies? ▪ Wat is die rede vir bogenoemde gesindhede en persepsies? ▪ Watter uitdagings in die inklusiewe onderwysstelsel voorsien julle? ▪ Watter oplossings vir bogenoemde uitdagings in die inklusiewe onderwysstelsel stel julle voor?
Tydsverloop	± 13 minute

Onderwerp 2	... die rol van die gehoorterapeut (oudioloog) in die inklusiewe onderwysstelsel?
Ontlokkers	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wat is 'n gehoorterapeut (oudioloog)? ▪ Watter hulp/ondersteuning bied die gehoorterapeut (oudioloog) tans by jul skool? ▪ Wat is jou persepsie van spanwerk? ▪ Wat is die goeie eienskappe van huidige dienslewering deur die gehoorterapeut (oudioloog)? ▪ Wat is die tekortkominge van huidige dienslewering deur die gehoorterapeut (oudioloog)? ▪ Watter oplossings sou julle vir bogenoemde tekortkominge in die inklusiewe onderwysstelsel voorstel?
Tydsduur	± 13 minute

TOTALE TYDSDUUR VAN ONDERHOUD = ongeveer 30 minute

**APPENDIX F:
PERMISSION FROM THE DEPARTMENTS OF EDUCATION**

EASTERN CAPE DEPARTMENT OF EDUCATION

002 18:07 FROM S.N.E DEPT TO 0123625218 P.02

Province of the Eastern Cape

**DEPARTMENT OF EDUCATION
ISEBE LEZEMFUNDO
DEPARTEMENT VAN ONDERWYS**

Private Bag X0032, Bisho 5605, South Africa

References :

Enquires :
Mrs N.M. Tunzelana

Tel :
0436426034
CELL 072 2027260

Date :
02/06/2002

**CATHERINE VAN DIJK
P.O. BOX 11061
HATFIELD
PRETORIA
0028**

Dear Catherine

**RE- REQUEST PERMISSION TO CONDUCT RESEARCH AT SCHOOLS FOR
CHILDREN WITH HEARING IMPAIRMENT**

Your letter faxed to the Directorate- Special Needs in Education on 28 May 2002 has been received with thanks.

The Department has no problem with students doing research in our schools, as long as it does not disrupt the school programme. Permission will also have to be sort with the school management, as well as the identified educators.

Thank you for identifying the Eastern Cape as a possible Province for research. We are looking forward to the results of the study which will be made available to the province.

The Department takes this opportunity to wish you everything of the best in your study.

_____
**T.J.Z. Mnyida
ACTING DIRECTOR
SPECIAL NEEDS IN EDUCATION**

FREE STATE DEPARTMENT OF EDUCATION

FREE STATE PROVINCE

Enquiries :Mrs M V Wessels/
Reference no. :16/4/1/14-2002

Tel : (051) 404 8075
Fax : (051) 4048074

2002-05-27

Ms C van Dijk
278 Mears Street
Muckleneuk
PRETORIA
0002

Dear Ms van Dijk

REGISTRATION OF RESEARCH PROJECT

1. This letter is in reply to your application for the registration of your research project.
2. Research topic: **SUPPORTING THE TEACHER OF THE CHILD WITH HEARING IMPAIRMENT IN THE FUTURE INCLUSIVE-EDUCATIONAL SYSTEM: DEVELOPING AN EDUCATIONAL-AUDIOLOGY SERVICE-DELIVERY MODEL.**
3. Your research project has been registered and you may conduct research in the Free State Department of Education under the following conditions:
  - 3.1 Educators participate voluntarily in the project.
  - 3.2 The names of the educators, schools and principals involved remain confidential.
  - 3.3 The questionnaires are completed outside the normal tuition time of the school.
  - 3.4 You consider making the suggested changes to the questionnaires.
  - 3.5 This letter is shown to all participating persons.
4. You are requested to donate a report on this study to the Free State Department of Education. It will be placed in the Education Library, Bloemfontein.
5. Once your project is complete, we should appreciate it if you would present your findings to the relevant persons in the FS Department of Education. This will increase the possibility of implementing your findings wherever possible.
6. Would you please write a letter **accepting the above conditions**? Address this letter to:

The Head: Education, for attention: CES: IRRISS
Room 1213, C R Swart Building
Private Bag X20565, BLOEMFONTEIN, 9301
7. We wish you every success with your research.

Yours sincerely

HEAD: EDUCATION

Department of Education ▽ Departement van Onderwys ▽ Lefapha la Thuto

Private Bag X20565, Bloemfontein, 9300 • Republic of South Africa • Riphabolike ya Afrika Borwa

GAUTENG DEPARTMENT OF EDUCATION

10- 5-02:12:33 ;GDE

:011 3550512

1 / 3

**OFFICE OF THE SENIOR MANAGER
STRATEGIC POLIC DEVELOPMENT**

Particulars of researcher:

Mrs C. van Dijk
P.O.Box 11061
Hatfield
0028

Tel: (012) 4406084
Fax: (012) 3625218

09 May 2002

Dear Mrs C. van Dijk

Request to conduct a research study

**Topic: "SUPPORTING THE TEACHER OF THE CHILD WITH HEARING
IMPAIRMENT IN THE FUTURE INCLUSIVE EDUCATIONAL
SYSTEM: DEVELOPING AN EDUCATIONAL AUDIOLOGY
SERVICE DELIVERY MODEL"**

**Approval is hereby granted that you may approach the GDE schools in connection
with your research study.**

Schools: To be identified

Districts: To be identified

***Permission is subject to the following conditions, and may be withdrawn if these
conditions are not met:***

1. The District Directors concerned are to be informed that you have received permission from the Gauteng Department of Education to approach school principals to request access to schools for research purposes. The District Directors must be approached for permission to involve District Support Staff in your project.
2. Please show this letter to the school principal and the chairperson of the School Governing Body (SGB) as proof that you have received the Department's consent to carry out the research.

10- 5-02;12:33 ;GDE

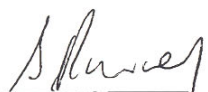
;011 3550512

2/ 3

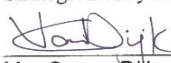
3. A letter/document which sets out a brief summary of your intended research should please be made available to the principals of the schools concerned.
4. Please obtain the goodwill and co-operation of the principal, chairperson of the SGB, teachers and learners involved. Persons who offer their co-operation will receive no special benefit from the Department, while those who prefer not to participate will not be penalised in any way.
5. You must conduct your research after school hours, and the normal school programme should be interrupted as little as possible. The principal must be consulted as to the times when you may carry out your research.
6. In line with international practice on research, the department recommends that the maximum interview time be 35 minutes per participant.
7. You may commence your research from the third week of **February**, as generally permission is not granted to conduct research in GDE schools during the month of **January** and the **last term** of the year.
8. It is the researcher's responsibility to contact the parents of the learners to obtain permission for their children to take part in your study.
9. You are responsible for supplying your own research resources, such as stationery, photocopies, transport, faxes and telephone costs.
10. The names of the schools, principals, teachers and learners may not appear in your research report without their consent. Parents as partners in education should be handled in an equally sensitive manner
11. Please supply the Department via the Strategic Policy Development Directorate with a bound copy of your report. You may also be requested to give a short presentation on your findings.
12. Please supply the Director of the districts with a brief summary of your findings.

The Department wishes you well with this important project and looks forward to hearing from you in due course.

Regards

Sally Rowney (Senior Manager)

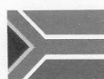
Strategic Policy Developments and Research Coordination

Mrs C. van Dijk
Researcher

14/05/2002
Date:

KWAZULU-NATAL DEPARTMENT OF EDUCATION

PROVINCE OF KWAZULU-NATAL
ISIFUNDAZWE SAKWAZULU-NATAL
PROVINSIE KWAZULU-NATAL

DEPARTMENT OF EDUCATION AND CULTURE
UMNYANGO WEMFUNDO NAMASIKO
DEPARTEMENT VAN ONDERWYS EN KULTUUR

HEAD OFFICE

INHLOKO HHOVISI

HOOFKANTOOR

Address: 2nd Floor
Ikheli: Administration Building
Adres: King Dinizulu Highway

Private Bag:
Isikhwama Seposi:
Privaatsak:

Private Bag X04
Ulundi
3838

Telephone: 035-879 2018
Ucingo:
Telefoon:
Fax: 035-879 2049

Enquiries: DR H.P. Gumede
Imibuzo:
Navrae:

Reference:
Inkomba:
Verwysing:

Date: 02 August 2002
Usuku:
Datum:

Ms Catherine van Dijk
University of Pretoria
Department of Communication Pathology
P.O. Box 11061
Hatfield
PRETORIA

Dear Ms van Dijk

REQUEST FOR PERMISSION TO CONDUCT RESEARCH

1. The Department has received your request for authority to conduct research at schools for children with hearing impairment in KwaZulu Natal.
2. In view of the significance of this research for the phasing in of the new policy on Inclusive Education, the Department thus grants you permission to conduct your research at the identified special schools.
3. It is recommended that:
  - a) The project does not disrupt the normal school routine.
  - b) A copy of the study be presented to the Department after completion.
4. The Department wishes you success in your research project.

for SUPERINTENDENT-GENERAL

LIMPOPO* DEPARTMENT OF EDUCATION (*previously known as Northern Province)

Northern Province
DEPARTMENT OF EDUCATION

Corner 113 Biccard &
24 Excelsior Street
Private Bag X9489
PIETERSBURG 0700
Tel. : 015-297 5085/6
Fax. : 015-297 0885/4220

ENQ: CJ LEGORA

16/08/2002

FAX: (015) 2972690
TEL: (015) 2907845

Catherine van Dijk
P.O.BOX 11061
Hartfield
Pretoria
0028

PERMISSION TO CONDUCT ACADEMIC RESEARCH
Ms. Catherine van Dijk

Madam.

Your request to conduct a research at schools in our Province is accepted. You will be expected to update the Department about the research developments.

The department likes to wish you success in your endeavour of conducting academic research. Accompanied this letter, is a notification that could be forwarded to the people you intend interviewing and also completing the questionnaire.

Thank you

.....
HEAD OF DEPARTMENT

..... 19/8/02
DATE

MPUMALANGA DEPARTMENT OF EDUCATION

8.Aug. 2002 8:32

VEDECE DIRECTORATE

No.5628 P. 2

MPUMALANGA PROVINCIAL GOVERNMENT

Extension 5
Riverside Park
Government Boulevard
NELSPRUIT 1200 RSA
Private Bag X11341
NELSPRUIT 1200
South Africa

Tel (013) 766 5000
Int +27 13 766 5000
Fax (013) 766 5577
Int +27 13 766 55 77

DEPARTMENT OF EDUCATION

Litiko leTemfandvo

UmNyango Wefundo

Departement van Onderwys

ATTENTION: CATHERINE VAN DIJK
P.O. BOX 11061
HATFIELD
PRETORIA
0028

**RE: REQUEST FOR PERMISSION TO CONDUCT RESEARCH AT
SILINDOKUHLE SPECIAL SCHOOL**

With reference to your request as mentioned above, the Mpumalanga Department of Education has no problem as regards the research project at Silindokuhle Special School. We are indeed very interested in your research findings and would appreciate it if such results could be forwarded to this department when available.

As Silindokuhle School falls under the LSEN sub-directorate, the provincial Co-Ordinator will be Dr MC Pieterse at our Head Office (tel. – 013-766-5322) or (e-mail ► mpieterse@nel.mpu.gov.za).

Good luck with your studies.

DR MT MASHININI
DEPUTY DIRECTOR GENERAL

7/8/02
DATE

NORTH WEST PROVINCE DEPARTMENT OF EDUCATION

6 MAY 2002 8:48

DDG N W PROVINCE 0183873430

NO. 850 P. 1

NORTH WEST PROVINCE

Department of Education
Lefapha La Thuto
Departement van Onderwys

1st Floor
Garona Building
Mmabatho

Private Bag X2044
Mmabatho 2735

Tel: (+2718) 387 3429/3404

Fax: (+2718) 387 3430

e-mail: zwane@nwpg.org.za

OFFICE OF THE SUPERINTENDENT-GENERAL

FACSIMILE TRANSMITTAL SHEET

TO: Mrs C van Dijk	FROM: Superintendent General
COMPANY: University of Pretoria	DATE: 03/05/2002
FAX NUMBER: 012 – 362 5218	TOTAL NO. OF PAGES INCLUDING COVER: -1-
PHONE NUMBER: 083 306 0918	SENDER'S REFERENCE NUMBER: Amk/hhz/vanzyl/ess/elzen
RE: REQUEST FOR PERMISSION TO CONDUCT RESEARCH AT SCHOOLS FOR THE HEARING IMPAIRED	COPIES TO: MEC Z P Tolo Mr M J van Zyl

URGENT   FOR REVIEW   PLEASE COMMENT   PLEASE REPLY   PLEASE RECYCLE

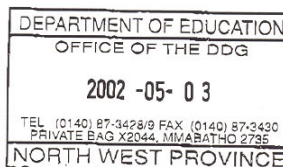
Dear Mrs Van Dijk

I acknowledge receipt of your letter dated 29 April 2002 concerning the above subject. Much thanks for same. The contents have been noted. Kindly note that, permission is hereby granted on the proviso that, your research does not interrupt the normal teaching and learning at these schools; and that, all information be handled in a confidential matter; and that, a copy of your thesis be made available to the Department once completed and accepted by the University. You can also contact Mr M J van Zyl for further assistance at 018 – 299 8151. I trust that you will find this in order.

Thanking you.

Yours sincerely

DR ANIS MAHOMED KARODIA
SUPERINTENDENT GENERAL

• Re a Soma Dikolong • Re a dira mo dikolong • Ons werk in ons skole • We are working in our schools
• Re a sebetsa dikolong • Siyasebenz' ezikoleni • Ha titha eswikolweni • Re a shuma zwikoleni • Siya sebentsa etkoleni
• Siyasebenz' ezikolweni • Siya berenga ezikolweni

WESTERN CAPE DEPARTMENT OF EDUCATION

30/05/2002 09:10 021-425-7445

DIR ED RESEARCH

PAGE 01/01

Navrae
Enquiries
IMibuzo
Telcfoon
Telephone
IFoni
Fakx
Fax
IFeksi
Verwysing
Reference
ISalathiso

Ronald Cornelissen
(021) 425-7400 ext 2236
(021) 425-7445
20020430-0009

Wes-Kaap Onderwysdepartement

Western Cape Education Department

ISebe leMfundo leNtshona Koloni

Mrs Catherine Van Dijk
P.O. Box 11601
Hatfield
PRETORIA
0028

RESEARCH PROPOSAL: SUPPORTING THE TEACHER OF THE CHILD WITH HEARING IMPAIRMENT IN THE FUTURE INCLUSIVE EDUCATIONAL SYSTEM: DEVELOPING AN EDUCATIONAL AUDIOLOGY SERVICE DELIVERY MODEL.

Your application to conduct the above-mentioned research in schools in the Western Cape has been approved subject to the following conditions:

1. Principals, educators and learners are under no obligation to assist you in your investigation.
2. Principals, educators, learners and schools should not be identifiable in any way from the results of the investigation.
3. You make all the arrangements concerning your investigation.
4. Educators' programmes are not to be interrupted.
5. The investigation is to be conducted during 1st August 2002 to 30th September 2002.
6. Should you wish to extend the period of your survey at the school(s), please contact R. Cornelissen at the contact numbers above.
7. No research will be allowed during the fourth school term.
8. A photocopy of this letter is submitted to the principal of the school where the intended research is to be conducted.
9. Your research will be limited to the following schools in your submitted list: Carl Du Toit Centre, De la Bat School, Dominican Grimley School for Deaf Children, Dominican School for Deaf Children, Mary Kihn School for Partially Hearing Learners, Noluthando Institute for the Deaf, Nuwe Hoop Centre for the Hearing Impaired.
10. A brief summary of the content, findings and recommendations is provided to the Director: Education Research.
11. The Department receives a copy of the completed report/dissertation/thesis addressed to:

**The Director: Research
Western Cape Education Department
Private Bag 9114
CAPE TOWN
8000**

We wish you success in your research.

Kind regards,

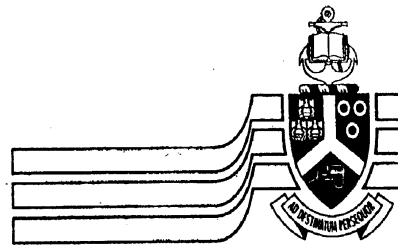

ACTING HEAD: EDUCATION
DATE: 2002.05.30

MELD ASSEBLIKF VERWYSINGSNOMMERS IN ALLE KORRESPONDENSIE / PLEASE QUOTE REFERENCE NUMBERS IN ALL CORRESPONDENCE /
NCEDA UBHALE INOMBOLO ZESALATHISO KUYO YONKE IMBALELWANO

GRAND CENTRAL TOWERS, LAER-PARLEMENTSTRAAT, PRIVAATSAK X9114, KAAPSTAD 8000
GRAND CENTRAL TOWERS, LOWER PARLIAMENT STREET, PRIVATE BAG X9114, CAPE TOWN 8000

**APPENDIX G:
PERMISSION FROM THE RESEARCH ETHICS COMMITTEE**

Members:
Research Proposal and Ethics Committee
Prof D Beyers; Prof C Delpont; Prof E Krüger;
Prof B Louw; Prof IA Niehaus; Prof C Potgieter;
Prof D Prinsloo; Dr E Taljard; Prof J van Eeden;
Prof A Wessels

University of Pretoria

Research Proposal and Ethics Committee
Faculty of Humanities

1 April 2003

Dear Professor Hugo

Project: *An educational Audiology Model: Needs of teachers of children with hearing loss*
Researcher: Mrs C van Dijk
Supervisor: Prof S R Hugo
Department: Communication Pathology
Reference number: 93142537

Thank you for the application you submitted to the Research Proposal and Ethics Committee, Faculty of Humanities.

I have pleasure in informing you that the Research Proposal and Ethics Committee formally approved the above study on 27 March 2003.

The committee requests you to convey this approval to Mrs van Dijk.

We wish you success with the project.

Sincerely

Prof Brenda Louw
Chair: Research Proposal and Ethics Committee
Faculty of Humanities
UNIVERSITY OF PRETORIA

**APPENDIX H:
TRANSCRIPTIONS OF FOCUS GROUP INTERVIEWS (GROUPS 1 TO 4)**

FOCUS GROUP 1

Participants mainly promoting spoken language (Junior Phase)

Topic 1:...the inclusive educational system and the child with hearing loss?

Enige mens of dit nou 'n gehoorverlies is of wat ookal...voel ek net het 'n meer spesialis veld hulp nodig om onderrig in te kry en ...om homself te kan handhaaf ...ja, hy kan cope in die normale wêreld, maar hy't steun nodig aanvanklik - hoe kleiner, hoe meer steun, tot hy op die ou end nie eers kan agterkom, maar hy is anders nie, hy is amper ... gesettle , hy het sy basis in die lewe gevind en as hy sterk genoeg is, ek praat nou spesifiek van onderrig, dan kan hy sy ding doen. Maar ek dink in die vroeëre, heel vroeëre stadiums...is daar nie vir my 'n manier om die kleintjie te include as jy nie die spesialis agtergrond het wat...die spesialiste hom kan bied nie...input van die spesialiste.

Sommige kinders sal daarby baatvind, sommige kinders het 'n probleem –dit gaan van baie faktore afhang. Dit gaan afhang van die steun wat hy kry... dit hang af van sy apperate wat hulle (sy ouers) kan bekostig en ...hoe dit instand gehou word...wat sy taalvlak is, met ander woorde hoe vroeg is hy gepas...hoe vroeg het hy hulp gekry... hoe ver het sy taal ontwikkel. Daar is baie sulke faktore wat gaan bepaal of hy gaan aanpas en hoe en of hy daarby gaan baatvind.

En of hy 'n onderwyseres gaan kry wat dit verstaan, wat hom die steun gee wat hy nodig het...ek voorsien net ook probleme vir sommige kinders in die sin dat hulle...dis vir hulle goed in hierdie skool, want...daar's ander kinders soos hulle, daar's baie gevoeligheid rondom die dra van apperate...daar's van hulle wat van die buite...omgewing kom...waar die gemeenskap nie gewoond is aan gehoorapparate nie, so hier kom hulle in 'n skool en hy (sy klasmaat) sukkel ook met praat en hy sukkel ook met gehoorapparate en dra dieselfde apparaat...so

ek (die kind met gehoorverlies) is nie meer een wat uitstaan nie. En dit was nog altyd vir my wonderlik in hierdie skool om te sien as 'n kind hier inkom (vanaf die hoofstroom) die verdedigingsmeganismes, hoe hy hom toegemaak het (wys met gekruisde arms) en die probleme wat hy in sy gewonde skool gehad het wat hy nie kon cope nie en dan's dit wonderlik om te sien as hy begin oopmaak (wys hoe arms oopmaak) en hy maak weer sy skouers regop en hy staan weer op en hy voel weer...ek is 'n mens, ek is 'n individu en ek het waarde en ek is nie snaaks nie...nie 'n uitsondering nie....'n Mens sou kinders wat kon baat by inklusie ...graag die geleentheid wou gee om sy taalvaardigheid te versterk en uit te brei, maar dis vir my 'n gevaar vir sommige kinders wat dit dalk van die wal af in die sloot kan help.

Ek voel ...hoe gouer hoe kleiner hy gediagnoseer word en gepas word...in hierdie skool opgeneem word, omdat dit hier individuele aandag is en onderrig...dit is kleiner klassies wat baie belangrik is en ...met Morag Clark se program hoe meer impak dit is om die kind hier te neem.

...as ek nou dink aan al die jare wat ek by die kleintjies (kleuters) was- was daar regtig nie een kind wat ek sou sê sou inpas by ... 'n gewone skool met 'n groot groep kinders nie...met die emosionele probleme wat hulle hier by ons mee aankom...geen kleintjie kan maklik inskakel by 'n ...gewone skool...hulle gaan nie daar die mas opkom nie, verseker nie.

Veral as 'n mens dink aan die geraasvlakke- die klomp kinders, die geskuiwel van tasse, die klas is nie ingerig volgens die geraasvlakke nie om dit minder te maak vir die gehoorapparate...dat hulle dit in ag neem nie...die kind se fisiese omgewing moet voorsiening maak vir sy gehoorgestremdheid...

Die kleintjies misbruik ook soms hulle gehoorapparate...as die maats met hom baklei of jy met hom raas dan sal hulle baie maklik hulle aparate afsit. Ons het hierdie roetine...as hy in die oggend in die klas kom dan toets jy die battery, jy

kyk is hulle aparate aan, as hy van pouse af terugkom dan hardloop ons vinnig weer deur hierdie roetine om seker te maak sy aparate is aan...dis heeltemal 'n ander toetine ...wat jy volg om aan die gang te kom as 'n ander (hoofstroom) juffrou ...sy gaan nie die tyd hê om met 'n groot groep kinders...die twee of drie (kinders met gehoorverlies) wat daar sit te kyk na hulle aparate...by ons is dit deel van ons program...

As ek dink aan inklusie dink ek aan té groot klasse...'n lokaal wat moet ingerig wees...dit gaan nie net die een gestremdheid wees wat die juffrou gaan moet akkommodeer nie...'n juffrou wat verskeie velde sal moet dek sy sal moet die ondersteuningsstelsiem hê sy sal moet ingelig wees en dan dink ek aan die kind wat daar gaan akkommodeer word gaan dalk die individueel wees, dit gaan 'n gelekterde kind wees wat soontoe gaan in ag genome sy gehoorverlies, hoe vroeg die passing was, het hy 'n ondersteuningsstelsiem by die huis, het hy 'n audioloog/spraakterapeut wat hom individueel kan neem.

Ons sit met tien kinders elke dag individueel soveel in, hoeveel te meer gaan daai juffrou met dalk 30 of 40 ander kinders met ander probleme by, ekstra moet insit?...jy gaan moet steel van die normaalhorende se tyd om dit te doen en is dit geregverdig op die ou end teenoor die normaalhorende wat kon aangegaan het?...dit moet baie selektief gedoen word lat altwee die strome daarby kan baat op die ou einde...vir die kind wat dit kan doen...is dit geregverdig...dis bitter min wat kan aanpas ...dis regtig 'n gelekterde paar kinders.

Jou ondersteuningsstelsiem moet baie goed wees daai kinders se ouers moet ingelig wees daai kind se ouers moet hom help, want hy het alreeds 'n agterstand...die tempo van die normale hoofstroom, daai ouer moet daai kind help om by die normale stroom by te bly. Die juffrou wat met daai kind werk moet individueel soveel insit in tye wat dit nie die normaalhorende kind affekteer nie, lat jy hom kan byhou. ...as die kind kan cope met daai situasie- die normale konstante stimulasie van taal om hom maak lat daai kind op die ou end vinniger

leer praat, want daar's nie gebare nie...die kind moet cope, hy moet die situasie lees...

Sy basis moet stewig geleë wees, want as hy nie emosioneel sterk is nie, gaan hy uitsak.

'n Mens moet dan ook in ag neem as hy in so groep werk dan moet hy geweldig konsentreer, wat kan lei tot moegheid en...dit word vir hom net te veel wat hy dan as woede uithaal...ek het al daai woede en frustrasie ervaar omdat hy onder soveel druk en soveel eise is dat hy ...rebelleer.

Dan is hantering van apparate van uiterste belang, daai kind kan nie een dag bekostig om sonder 'n apparaat in 'n klas te sit nie.

Op...ses, sewe begin hulle vir die eerste keer hulle apparate self hanteer - ons is ma vir hulle, hulle gooi die goed weg, hulle weet nie om dit skoon te maak nie...daai hele roetine aan die begin tussen ouer en kind en onderwyser word gevestig...'n kind is nie heeltemal onafhanklik met sy apparate voor die ouderdom van omtrent ses, sewe nie...Ons het al hoeveel kinders gekry wat die apparaat by die bus se venster uitgooi, weet jy hoeveel keer soek ons op 'n terrein vir apparate wat verloor het?...

In my klas is 'n kind, toe ek vir hom vra: "Werk jou apparaat?" "Ja" (sê die kind)...ek maak hom oop toe't hy nie eers 'n battery in nie. Maar as jy hom vra dan werk hy (die apparaat). So dis baie maklik om vinnig te sê: "werk hy?"...maar jy moet elkeen fisies self nagaan.

Daai onderwyseres moet opgelei word om te weet hoe om daai apparaat te hanteer om hierdie kind met sy verlies te hanteer en dan is dit nie net daai een probleem nie, dan is .. daar nog ander probleme...ander gestremdhede.

Ons vorm ook 'n baie sterk ondersteuningssisteem vir die ouers...van ons kleintjies wat hier aankom, dan het die ouer nog nie aanvaar ek het 'n gestremde kind nie en dan is ons die ouers se ondersteuningssisteem so ons ondersteun die ouer en die kind en daarom het ons hierdie multi-span...ons leer baie keer hierdie ouers om te aanvaar- jy het hierdie kind lewenslank, jy moet die beste daarvan maak. Ek het byvoorbeeld nou 'n kind in my klas...die ma het van 'n ander dorp af haar huis, haar werk, haar ouers, haar vriende, haar familie, alles gelos om ...hierdie kind in die skool te kan sit...nou verstoot sy eintlik hierdie kind, hierdie kind is die oorsaak vir al haar dilemma..en ons is hierdie buffer tussen haar en hierdie kind ...ek weet nie van 'n juffrou wat met 30 kinders sit en sy het 'n serebraalgestremde en...'n Braille kind...en 'n gehoorgestremde...die juffrou gaan dit nie maak nie...

Dis onbillik teenoor die onderwyser...dit vat geweldig uit soos dit is om soveel kinders te hanteer, maar as jy nog 'n studie moet gaan maak van elke gestremdheid en jy moet dit alles in ag neem - jy kan nie - dis menslik onmoontlik en ek voel dis baie onbillik wat hulle van ons verwag.

Ek het nie 'n Braille en 'n tikmasjien en 'n FM sisteem en 'n assistent wat 'n rolstoel kind moet toilet toe vat...hoe hanteer 'n juffrou al hierdie goeters?, dis menslik nie moontlik nie.

...of jy gaan op 'n stadium afstomp en jy gaan sê ek moet werk vir geld..ek gaan dit doen teen 'n pas waar ek kan survive.

Deesdae is daar geweldige stremming op die onderwyseres, want jy moet iets bied vir die normale stroom ...en jy moet jou verdeel tussen al hierdie fasette wat jy elke dag mee te doen kry. Êrenster moet jy begin skuldig voel, want jy moet aan almal aandag gee, jy moet jou verdeel...is dit regverdig op die ou end?, want elkeen (elke kind) is geregtig op aandag en onderrig.

Met jou gehoorgestremde is jou taal – dit voel vir jou asof jy werk met 'n bal en ketting aan die been, jy sukkel om vorentoe te kom, ek praat taalgewys, om hom te laat verstaan, om hom woordeskat te leer en om dit uit hom uit te kry...dis geweldig stremmend...dit kan baie maklik gebeur dat jy net so moeg word daarvoor dat hy een kant toe geskuif gaan word tussen die kinders wat normaal hoor.

...hy sê vir jou juffrou (van die vorig hoofstroomskool) het hom in die hoek laat sit. Ons kry probleemkinders hier wat uitgewerp is uit die hoofstroom, lat die hoofstroom sê ons sien nie meer kans nie...hoofstroom is nie vir almal nie...daar is 'n verskil tussen spesiale skole soos ons en hoofstroomskole...mens leer ongelooflike geduld hier en jy leer ongelooflik liefde...jy leer toewyding. Tot op laerskool vlak kan ek nie dink dat jy hierdie kleintjies kan los om hulle eie ding te doen nie....die program wat ons volg...die fisiese apparaat wat ons moet maak...ons is baie konkreet ons is baie visueel...die geweldige effort wat ons insit met vyf, ses verskillende kinders...wat al ses op verskillende vlakke is en hoe jy opgelei is.

Geen skool kan sonder 'n oudioloog of 'n spraakterapeut nie, geen onderwyseres kan daarsonder nie.

...geen onderwyseres kan sonder die opleiding nie... ons is spesiaal opgelei om presies te weet waar begin taal, so m.a.w ons weet 'n klein dingetjie soos 'n oogkontak...is 'n vorm van taal... nou kan ek nie indink dat 'n juffrou dit alles gaan in ag kan neem nie...sy gaan so gedreineer word...dit is dalk nie haar passie nie...ons is hier omdat dit ons passie is...ons wil die kind sien vorder, omdat ons 'n band met hom het en om hom gelukkig te maak en hier kweek ons leiers...'n kind gaan nie maklik in 'n hoofstroomskool met 'n gestremdheid uitstaan as 'n leier nie. Jy gaan jou individue hê...nou wonder ek as daai kind wat hier hoofmeisie was ...in 'n hoofstroomskool was, hoe sou sy dit gemaak het?

Hulle beleef hulle as mindersynde ons is net minder die ander is beter.

...in so skool soos hierdie kies jy die onderwys...hierdie onderwys kies jou...hy (spesiale onderwys) trek sekere persoonlikhede wat...die empatie het en die simpatie het ...iemand wat kans sien vir dié gestremdeheid.... Dis vir my net 'n probleem dat dit in hoofstroom mag wees dat die kind by 'n onderwyseres kom, 'n baie goeie onderwyseres, maar sy't dalk net nie die geaardheid om hom te akkommodeer nie, omdat dit 'n spesiale iets van jou verwag.

Topic 2:...the role of an educational audiologist in the inclusive educational system?

'n Oudioloog het 'n wye spektrum van werk...hier by ons, in die eerste plek doen hulle daar oueropleiding wat gedoen moet word wat baie essentieel van belang is, dan is daar onderwyseropleiding wat gereël word, ons het byvoorbeeld een maal in twee weke...neem ons videos van mekaar op dan sit ons (onderwysers en oudioloë/spraakterapeute) saam die videos en kyk en ons help mekaar en ons gee mekaar leiding, uitruil van idees, hulle gee ons leiding - so daar's deurentydse vloei van kommunikasie – hulle kom in ons klasse in, ons trek 'n kind saam met die oudioloog...as jy vashaak dan kom daai juffrou (oudioloog/spraakterapeut) en sy sit by jou en...ek sê vir haar ...sê net gou vir my waar dink jy op watter vlak is ons nou hier- gaan ek te vinnig, gaan ek te stadig...anders weet jy nie waarheen gaan jy nie, of vorder jy nie.

...sy gee jou die ondersteuning...sy doen die passing van die apparaat...hulle doen die moulds, hulle doen...die gehoortoetse...dit is goed wat vir ons wonderlik is...ons is geleer presies om 'n oudiogram te lees, ons weet presies waar daai kind se uitval is, hoe ons hom moet hanteer...die oudioloog is vir my ...essentieel die belangrikste van hierdie skool.

...ook verantwoordelik vir evaluering ...deurgans die kind se gehoor vordering te monitor, veral ons kinders met baie middelloorontsteking...sy moet help met die passing...met die apparaat ook...as daar fout gaan met die apparaat...om the help daarmee...apparate uit te deel.

Want ons programme is so gelaai, as jy dáái take ook nog moet kry dan gaan jou onderrigtyd minder word...hulle tel onmiddellik 'n probleem op as ek in my klas vanoggend toets en ek het 'n probleem met 'n kind se apparaat of iets is hulle daar vir my...so jy het die hele tyd 'n monitor situasie, hulle ...gee leen aparate vir kinders wat hul aparate weggooi. Ons kan nie hierdie dinge ook doen nie, ons het nie die tyd nie, die insig nie en nie die opleiding nie om daai spesialis goeters te doen nie.

...dis goed wat gedoen moet word...ons het nie die spesialis opleiding in die oudiologie veld nie.

Julle doen ouerleiding en hulle gee huiswerk vir die kinders...en werk met die kind en ...hulle leer die ouers hoe om met die kinders te werk, ons het nie die tyd daarvoor nie, dit help ons baie.

Ek't 'n kind gehad wat ek glad nie kon die [ng] klank laat leer nie...jy't nodig dat iemand wat meer kundig is die kind hanteer...ek stuur hom gou-gou na haar toe...die probleem word opgelos, so daai tipe hulpverlening is ook tot voordeel.

Ek weet net ons kan nie sonder hulle nie, daar's nie 'n manier nie.

Ons kan hulle nie verloor nie...as jy een moet kies wat bly dan's dit 'n oudioloog/spraakterapeut.

Een oudioloog/spraakterapeut is nou afwesig vir 'n ruk en ons voel nou al klaar 'n effek op die skool. Ons doen 'n individuele sessie per dag...as die terapeut

saam met jou kan inbeweeg en jou help om hierdie individuele sessies elke dag te doen dan kom jy by al tien (kinders) uit. ...jy kan nie sonder hulle kundigheid...klaarkom nie.

En een oudioloog/spraakterapeut is nie voldoende vir die impak wat gehoorverlies op die inklusie skool gaan hê nie.

...dan moet sy in groepe inbeweeg en kom sê hoe die kinders in die klas moet sit...en die geraasvlakke aanspreek.

..konstant lewer sy insette rondom die klassituasie, gee advies hoe die kinders moet sit in die klas, rondom die buitospel situasie, rondom die oerleiding, rondom die hantering van FM sisteme en dan nou nog aparate ook...kogleêre inplantings.

Jy kan nie 'n kind in die hoofstroom sit sy apparaat is vanoggend stukkend, hy sit 'n hele week sonder 'n apparaat nie, die ondersteuningssisteem moet van so aard wees...in hierdie hoofstroom...sy apparaat moet vanoggend in en hy moet vanmiddag terug, want hy kan nie bekostig om 'n dag te verloor nie...

Dit is van uiterste belang dat daai apparaat so effektief is dat hy mag nooit sonder dit wees nie.

Jy sit met ouers wat nie dieselfde kultuur as ons het nie...OBE is vir hulle 'n probleem, ek kan nie dink dat dáái kinders kan in inklusie ingaan nie, want hulle het geen ondersteuningssisteem nie...ons ouers (van ons kultuur) kan gaan op die internet en kyk hoe om daai kind te help, met projekte help, die ander ouers doen dit nie...dit is ook nie hulle huistaal nie...dit is nog 'n faktor wat inkom...is dit 'n tweede taal...of 'n derde taal wat hy leer. Kry hy deurgaans stimulasie...by die skool by die huis, by die kerk, by die gemeenskap?, of hoor hy dit net by die skool?

Daarom...dink ek dis geselekteerde kinders wat...wat geregverdig is op 'n kans as hy dit kan doen. Daar's enkeles, maar hy's homself uitgewys, hy kan doen met meer, hy's reg-probeer dit (inklusie).

Ouers het al gegaan (na hoofstroomskole) en het teruggekome en gesê dit het nie gewerk nie.

...emosioneel speel 'n baie groot rol... 'n kind... die emosionele was so erg dat sy op die ou end teruggetrek het en leer het glad nie plaasgevind nie. So wat is vir jou (as ouer) meer werd: om die kind in 'n situasie te plaas waar hy aanvaar voel, waar hy leer...waar hy gelukkig is...of om te kan sê: "my kind is in die hoofstroom".

...ouerbetrokkenheid by jou heel klein kindertjies-ons raak soos familie-ons het elke dag kontak met hulle, hetsy 'n boodskap boek...telefoonoproepe...ons is glad nie verwyderd van hulle nie, want jy kan dit nie bekostig nie, want ons sit met 'n kind wat partymaal soveel veelvuldige probleme het...ek weet nie hoe gaan 'n juffrou cope nie, dis by ons lekker want ons het min kinders en ons het die gespesialiseerde situasie aan ons kant, maar...ek kan nie dink dat daar tyd is om al hierdie goetertjies te doen en die kind nog tot voordeel te strek nie. Later as daai kind in die hoërskool voel: "ek is nou fine, ek is fine met my apparaat" ...en hulle het hulle holtetjie in die lewe gekry...dink ek 'n kind kan ook self besluit: sien ek kans daarvoor of sien ek nie?

...dan kom hulle terug, ons het hoeveel kinders wat terugkom, dan is dit die kind wat self sê: "ek wil terugkom". Ons het al gehad wat die kind van hoofstroom afkom en self sê: "Ma belowe my jy sal my nooit nooit weer in daai skool sit nie".

Ek het ouers wat geïmmigreer het...hulle is terug...die ma't gesê onder geen omstandighede verder nie, hulle is terug ter wille van die kind...toe hy weer terugkom toe is hy die king of kings in hierdie skool, dis vir hom die lekkerste

skool, hy't al sy emosionele hang-ups wat hy gehad het oorkom, want nou kom hy agter dis vir hom die lekkerste plek, sy maatjies is hier.

...ek kan nie verstaan, as daar 'n spesialis skool is wat in al hierdie klein goedjies voorsien, hoekom moet jy dit vir jouself moeilik maak om die onderwyser die las te gee...daar is mos mense wat voorsiening maak vir hulle...as dit nog al die jare gewerk het...hoekom moet mens die druk op die onderwyser en op die kind en op die ouers sit om nou hierdie ding te laat probeer werk?

As ek soms sien hoeveel...spesialis kennis ons moet inwin en moet hê om hierdie kind met hardhorendheid tot voordeel te strek en nou word daar verwag van 'n onderwyser om verskeie kundigheid te hê...en verskillende gestremdhede in haarklas te moet akkommodeer...dis 'n onmoontlike taak en dis uiters onregverdig en onbillik – dis nie tot voordeel van die onderwyseres nie...ook nie die kind nie...die kind moet voel hy pas.

...die kind mag 'n negatiewe emosionele beleving hê as hy in 'n gewone skool is...hulle neem nie aan sport deel nie...hy kan nie sing nie...al daai ...sport en kultuur wat belangrik is vir 'n kind se emosionele ontwikkeling...en by ons skool neem hulle deel daaraan en hulle doen fantasties, maar die juffrouens weet hoe om met hulle te werk.

...die vlak van 'n normale kind in hoofstroom is so sterk, hy (die kind met gehoorverlies) kan net nie daarby kompeteer nie.

...die tempo is so geweldig in die hoofstroom, jy sê vandag vir 'n kind - môre gebruik hy dit of nog dieselfde dag...as jy kyk teen die tempo wat ons kinders taal aanleer, hulle is alreeds oud, hulle moet hulle agterstande inhaal, maar hulle moet nog cope met elke dag se nuwe goed.

FOCUS GROUP 2:

Participants mainly promoting spoken language (Senior Phase)

Topic 1:...the inclusive educational system and the child with hearing loss?

...by gewone onderwys...op die oomblik is hulle klasse ontsettend groot, hulle sit daar met klasse van 45 kinders in 'n klas, hulle kan nie eers die normaalhorendes hanteer nie as gevolg van OBE, die hele benadering is groepbesprekings...in groepbesprekings praat almal deurmekaar en met mekaar, 'n gehoorgestremde werk nie so nie - hoe meer mense praat hoe deurmaakder raak hy, met ander woorde dit gaan vir hom...dis 'n probleem vir hom, dissipline word ook 'n probleem in gewone skole...ons kinders het struktuur nodig ...die oomlik as dit deurmekaar raak is dit vir hulle ...'n probleem. Individuele hulp is baie nodig, baie van hulle gebruik spraaklees...gewone skole is nie bedag op daai tipe van goeters nie.....hulle het 'n taalagterstand...hulle tempo is stadig...kinders wat hier by ons sit wat alreeds vir ons 'n probleem is om in een klassie te hanteer...hoe gaan so kind ooit...regkom in 'n klas van 45 kinders?

Ons kinders het 'n groot probleem met abstrakte denke so in wiskunde is daar nog meer 'n probleem dat jy individueel moet inzoom, jy moet die terminologie verduidelik...hulle kry baie probleme omdat hulle woordeskat arm is, hulle leefwêreld is arm... Wiskunde...wat baie meer prakties toegepas word soos in die OBE...ondervind hulle baie probleme...hulle het nie insig nie, hulle is verskriklik gebonde aan 'n konkrete belewingswêreld en hulle beleving is baie arm...as hulle in groter groepe gaan werk, groter klasse gaan wees – gaan hulle weggraak in die massa...en hulle spesifieke probleme gaan nie so goed aangespreek kan word soos in hierdie kleiner klasse nie.

...nou't jy 'n probleem jou vaardigheid en jou kennis van meet...bietjie wiskunde...afstand, hoogte, breedte, oppervlakte kom ter sprake...dan gaan jy bietjie 'n probleem kry met 'n groot groep, waar jy horendes...normale ouens het met gehoorgestremdes tussen-in gaan jy 'n probleem kry ook by jou vaardigheidsopleiding...daai outjies sukkel, want dit raas al klaar en...die apparate is vir hulle 'n probleem in lawaai...dit gaan moeilik, dit raas verskriklik in hulle ore, waar 'n normaalhorende ou...oorgoedjies (oorbeskermers) opsit en sy werk doen...vaardigheidsopleiding en die hardhorende - dis moeilik.

Vir my gaan dit oor die menswaardigheid van ons gehoorgestremde leerling in 'n groep waar hy tussen horendes moet staan, hy trek heeltemal terug, hy gaan verlore gaan, want die ander oorweldig hom...hy gaan sy hele selfbeeld verloor, want hier kry hy nog kans om uit te kom tussen die ander, maar tussen 'n groot groep persone wat kan hoor gaan hy definitief heeltemal terugtrek.

Die taalgroepe van drie jaar tot agt jaar - hulle kan glad nie gemainstream word nie (skud kop) - taal is baie belangrik, aanleer van taal gaan stadig, dit gaan moeilik, die kinders is multi-gestremd...so daar's 'n paar goed wat ons moet aanspreek- hulle kan glad nie mainstream nie. ...ons doen byvoorbeeld een storie 'n week, want herhaling is belangrik, by hoofstroom is dit 'n storie 'n dag. Die kind kry nie tyd om baas te raak oor die storietjie nie. By ons word al's deur (twee hande deurvleg) taal aangebied, hetsy ons spel ons kuns...wanneer ons eet...daar is nie in die hoofstroom plek daarvoor nie.

Topic 2:...the role of an educational audiologist in the inclusive educational system?

...die gehoorapparaat kan skielik breek...vir die kind om in jou klas te sit met apparate wat nie werk nie is vir hom van geen waarde nie, so daai apparaat moet onmiddelik na gekyk word deur die oudioloog. Daar is middelloorontsteking wat hulle (oudioloë) ook toets...as jy nou moet wag vir 'n week of twee vir 'n

oudioloog wat van buite af moet inkom, wat doen jy met daai kind?...so hy bou nog 'n verdere agterstand op...dit is al klaar vir hom moeilik.

...almal het voltyds klas, ek kan die apparaat herstel, maar ek kan nie agt ander kinders los, 'n apparaatjie vat en gaan sit nie, daar gaan individuele terapie...verlore, ek kry dan nie tyd deur die dag nie, ons program maak nie voorsiening dat ek, al kan ek dit doen nie. So om iemand te hê wat gou vanoggend alles opneem en nagaan en regmaak ...dan help ons nege kinders in plaas van net een kind, so ons tyd laat dit by ons, al kan jy dit doen, dit glad nie toe nie.

Veral as jy in die mainstream is...al het daai onderwyser met sy 40, 45 kinders die know-how om dit te doen om dit na te gaan om te kyk waar die probleem is, gaan jy nog 'n groter groep kinders in die steek laat as jy met een kind se apparaat moet sit...ons het absoluut hulp nodig.

Dis so geweldige gespesialiseerde aspek...daai ouens het vier jaar gaan studeer...nou wil hulle my ...oplei? Ek kan tog nie 'n gespesialiseerde ou se werk doen in 'n klas..situasie nie, hoe doen 'n ou dit?

..my personeel kry by die oudioloë opleiding...maar is jy 'n spesialis? Nee!.

...'n hardhorende het 'n emosionele faktor wat saam met sy hardhorendheid gaan - die oomblik as hy nie kan hoor nie is hy redelik aggressief, want...dinge gebeur om hom, maar hy weet nie wat dit is nie, nou het jy dadelik daai aggressiwiteit van hom en hy wil onmidellik gehelp word - so die kultuur van 'n hardhorende ...verskil ook. Die oomblik as jy nou weer aandag aan hom moet gee, want hy wil dadelik gehelp word, dan...gaan dit die normaalhorende kind ook baie benadeel. Jy gaan jou slim vinnige kind in daai klas hê wat ook later gefrustreerd gaan word met die tempo wat nou stadiger is so na albei kante toe gaan dit 'n negatiewe effek hê.

...jou hele klasomgewing gaan heeltemal versteur word, want ...my primêre taak, is om onderwys te gee...dat ek vir die leerling moet help en nou moet ek al hierdie ander goed doen en op die ou end wat lei skade: jou primêre taak.

...die sillabes is so vol, daar word so baie van jou verwag dat as jy daai deel ook in klastyd moet aandag gee, dan gaan jy net verder agter raak - waar jy nou reeds 'n tempo probleem het...jy kry omtrent nie klaar met die sillabes nie, as jy nog al daai ander goeters moet onderskep dan ...gaan die kind nog groter skade lei, want jy't soveel input wat jy moet gee vir hom...jy moet vir hom ekstra taal gee...ekstra abstrakte begrippe aanleer...jy het net nie genoeg tyd in jou skooldag nie.

...vir die kind is die probleem groter as vir ons...hoe gaan die kind hom moet adjust in hierdie sisteem, ek dink nie dit gaan moontlik wees nie...dis nie haalbaar nie...

...die aggressievlakke van 'n kind wat nie kan hoor nie...maak dat mens ook later gedragsprobleme kan hê by 'n kind wat gedurig gefrustreerd is...of selfs by jou normaalhorendes, jou slimmer kind wat gefrustreerd is gaan begin om...ander te pla...jy't later 'n gedrags en dissiplinêre probleem...terwyl jy 'n struktuur moet hê waarin die kind veilig is sodat...dit wat hy kan inneem absoluut maksimaal is.

...dan moet die departement ook resources gee...om byvoorbeeld 'n apparaatjie se battery meet te toets...om ons al die gerief te gee...om 'n timp te kan doen...ons het nie die resources, nie genoeg nie.

Die fisiese omgewing van die kind moet voorsiening maak vir sy probleem en die hoofstroomskole is nie paraat nie...as mens gaan kyk na die finansiële implikasies...watse finansiële implikasies het dit vir al hierdie skole om al hierdie

goeters soos oudiometers en timsps daar te hê om werklik hierdie kinders te kan help.

Of dit beteken hy moet ontrek word en by 'n ander sentrum getoets word-dit beteken hy gaan omtrent 'n halwe dag uit die skool uit wees.

Ons kleintjies word elke oggend getoets (timpanogramme)...hulle kry gedurig middeloorontsteking, met die kleintjies is dit bietjie anders, 'n grote sê nog vir jou sy oor pyn...'n kleintjie huil. Jy toets die timp, jy toets die battery...as jy hom elke keer moet ontrek en wegvat gaan dit tyd mors. En hulle is vreeslik gebiedsgebonde (glimlag)...hulle huil as hulle pa hulle kom haal dan huil hulle weer...as hulle moet terugkom...hulle wil nie hier weggaan nie, maar hulle huil weer om terug te kom. So jy kan nie met hulle so op en af en op en af nie.

...ek veg nie vir myself nie...as ek sou veg sal dit vir die kind wees en sy reg om op hierdie manier opgelei te word...dis sy reg om so opgelei te word. En omdat 'n kind 'n wreed kan wees...kry hierdie kinders swaar by gewone kinders...hy het 'n geweldige agterstand ook as gevolg van die feit dat die ander kinders hom ...terg...en hy nie aanpas dan nie.

Ons wil meer hê. Meer oudioloë/spraakterapeute.

Ons sit met...baie kinders met net vier oudioloë/spraakterapeute ...so van ons leerders moet eintlik gehoor of spraakterapie kry maar hulle kry nie.

Ons kort oudioloë/spraakterapeute...

...die ergstes van die ergstes hulle kry hulp een keer 'n week in 'n groepsessie en in ons program met die natuurlike approach gaan dit nie werk nie (skud kop) hulle't meer nodig ...ons het nog addisionele hulp nodig ...ons het ten minste by elke afdeling nodig.

...by ons groter leerders het ons die behoefte dat hulle by ons in die klas inkom met periodes en help met taal, ons sit met taal: in elke vak moet jy taal onderrig en ...hulle moet die kinders motiveer om te praat en dit sal vir my tot hulp wees as daar iemand is wat my kan help dat elke kind 'n beurt kry in 'n periode...dis vir my nogal belangrik.

Die hulp is...nie genoeg nie, veral met die groter kinders...die groter kinders word definitief afgeskeep...want hulle is te min nou help hulle eerder die kleintjies.

Hulle toets die kinders se gehoor dwarsdeur die skool een keer 'n jaar en behalwe vir die onderhoud van aparate is dit al wat hulle by die groot kinders by kan uitkom.

...by die kleintjies beweeg hulle...op 'n weeklikse basis in die klasse in...maar hulle het nie die tyd om by ons in die klasse in te kom nie - glad nie.

...by die groot kinders...weet die kinders darem al wanneer hulle 'n probleem het en hulle sê dit vir jou - so jy kan wegom met minder hulp daar, meer hulp is...altyd 'n bonus, maar ek...sal nie 'n oudioloog regtig by die groter kinders die heelyd wil hê nie, dit is nie vir my vreeslik nodig nie.

Sou dit 'n mainstream situasie wees, gaan die groter leerling nie dalk die vrymoedigheid hê om te sê as hy 'n probleem het nie...as hy tussen die normaal horendes is nie...so by groot kinders in mainstream het hulle dan meer oudioloë/spraakterapeute nodig.

...hier is hy ...in 'n vrugbare gebied waar hy weet hy kan hulp kry as hy ...net vra en hy gaan nie skaam wees nie, want hy sit tussen almal wat dieselfde tipe van probleem het, maar in 'n mainstream situasie as hy 'n probleem het, gaan...daar dalk 'n paar dae verby...voor...hy sê my apparaat werk nie.

...weet jy wat doen die gehoorgestremde leerders as hulle tussen...horende leerders is in 'n groep, sosiaal daar buite? Baie van hulle haal hulle gehoorapparate af, want hulle is skaam daarvoor - dis net nie seksie nie (smile)..so hy verloor alles en dit laat my nogal dink: gaan hy ooit kan tussen die horendes gemainstream word?

...dis absoluut jou baie intelligente kind wat dit maak in mainstream, wat nog nie teruggekom het na ons toe nie, met baie goeie ouerondersteuning...dit gaan gepaard met geweldig harde werk...die oorgrote meerderheid kom binne drie tot ses maande terug na ons toe.

...kyk nou na (naam van skool wat hoofsaaklik gebare aanmoedig) se kinders wat na ons toe kom...ons praat nou van die verskil tussen profoundly deaf en hardhorend - daar's klaar 'n skeidingslyn tussen ons kinders en hulle s'n...die erg dowe is hier gefrustreerd...hoe gefrustreerd gaan daai kind nie daar (in hoofstroom) wees nie?

...as mens...kyk na menseregte...dan sê die grondwet...die arbeidswet...dat 'n maatskappy...hulle moet gestremdes akkommodeer, ...maar dan moet jy hulle ten minste behoorlik toerus en hulle absoluut genoeg gee dat hulle hulle man kan staan en nie daar wegraak nie...'n gehoorgestremde...het dan die reg om aanspraak te maak op die beste omstandighede en onderrig wat hy kan kry en ...die beste is 'n kleiner groep waar daar indiwidueel aandag gegee kan word.

...ek wonder soms of die buite mense (in hoofstroom onderwys) soos ons is: ons sorg vir die geld om die kind hier te kry, ons sorg vir die geld vir die apparaat wat ons bedel by iemand...ons koop die kind se boeke...ons begin die leerinhoud oor uitwerk...ons spoeg en plak ons nagte deur...dis die dedication wat mense het wat by sulke skole werk..

Die klem is anderster tussen onderwys vir horendes en 'n hardhorende waar hy 'n beroep kan beoefen sodat hy eendag vir sy gesinnetjie kan sorg so dit gaan nie oor akademiese prestasie nie, dit gaan nie oor hoeveel onderskeidings of wat ookal...hy moet kan cope op sosiale gebied, emosionele gebied, 'n fisiese gebied en dan 'n akademiese gebied, so jy het 'n baie meer globale uitkyk na die kind hierso as in gewone skole.

Mens kan die koerante lees - gewone skole is baie meer gerig op prestasie en ...shine vang, daai skool wat die leiers oplewer, daai wat die sportbeurse kry, ons het dit nie, ons het 'n baie ...ander uitkyk by ons skool.

FOCUS GROUP 3:

Participants mainly promoting Sign Language (Junior Phase)

Topic 1:...the inclusive educational system and the child with hearing loss?

Ek dink daar gaan meer begrip vir die dowe as sulks wees in 'n horende wêreld ander kinders gaan blootgestel word om op 'n manier met hierdie kinders te kommunikeer en met hulle interaksie te hê.

Wel ek dink daar sal defnitief taaluitbreiding plaasvind, want in die groep waar hulle nou is, ek dink nou aan my klas spesifiek, hulle brei nie mekaar se taal uit nie - waar in 'n horende omgewing - ek dink dit defnitief 'n groot mate van taaluitbreiding kan wees en stimulasie ook – wat hulle nie eintlik op hierdie stadium kry by hulle mede dowe maatjies nie.

Die kinders in spesiale skole weet nie wat dit is om te speel nie, hulle sal dit leer. Ek dink interaksie sal defnities 'n groot voordeel wees.

Topic 2:...the role of an educational audiologist in the inclusive educational system?

Ek kan sê ek en my afdeling se oudioloog/spraakterapeut werk baie nou saam, nê en ons konsentreer hoofsaaklik op hulle sinskonstruksie en woordeskat en leesbegrip, want dis waar hulle probleem begin. Ek wil sê ons werk regtig nou saam - ons vul mekaar goed aan.

Ek voel weer ons kry ondersteuning, maar ek weet nie of dit enige nut het nie vir ons kleintjies nie. Hulle kom te min, hulle sien die kinders te min en omdat hier meer na gebare oorgegaan toe is - hulle het hulle spraaklees verloor en is hulle meer op totale kommunikasie en hulle ken ook nie hulle klanke nie.

Ek werk nou nie met die oudioloog/spraakterapeute saam nie, maar uh ja die kinders kan nie lees nie en hulle ken nie hulle klanke nie en dis 'n groot probleem. En as daar baie ondersteuning van kleins af daaraan is dan sal die probleem minder wees, veral vir die groter kinders later.

Ons sou meer oudioloog/spraakterapeute wou gehad het. Ja, meer oudioloog/spraakterapeute. Meer sessies, meer individueel, meer in die middag na-skool ook kinders trek. In skooltyd in klasverband meer, ook soos ons vroeër gewerk het, definitiewe klanke aanleer, seker maak hulle ken dit en hulle kan dit toepas in woorde en sinne, waar nou voel dit vir my dit gebeur nie. As jy vir 'n kind sê: skryf vir my 'n /t/ dan kyk hy jou aan asof jy van ruimte of Mars afkom. Hulle ken dit nie soos in vroeë tydperk toe ons op die Mondelinge Metode was nie - so dis vir my asof dit bietjie verlore gegaan het toe ons oorgeskakel het gebare toe.

Die spraaklees het baie agter geraak, die kinders kan glad nie meer spraaklees nie – dis 'n groot leemte.

Ek weet nie - ek het 'n probleem as hulle hulle kom uithaal uit my klas uit, want die kind verloor werk. So as mens dan sê kom haal hom uit - dan moet jy eerder dat die juffrou moet aangaan met ander spraakopleiding, sy moenie aangaan met ander inhoudsvakke nie, want daar is nie tyd om met daai kind wat ontrek is, daai goed weer in te haal nie.

Ek dink mens kan saam beplanning doen wat die taalinhoud betref, maar ek voel nie hulle moet kom klas gee nie. Miskien as assistent vir jou met die aanbieding van 'n les kan help.

Ja, ek wil nou ook net sê: ons is gewoon om streng dissipline te handhaaf en wat ek nou al ook ondervind het is - as jy hulle alleen los met die klas is dit asof die kinders meer kans vat met hulle. So ek sal ok nie heeltemal sê los hulle om die klas alleen te hanteer nie.

Oudioloog/spraakterapeute is betrokke by oerleiding. Dis eintlik vir my onbevredigend die hele oerleiding. Want ons doen basies net in voorbereidende graad een oerleiding, waar jy 'n afspraak met die ouers maak en dat hulle nou kom en dan sit die sielkundige en die oudioloog/spraakterapeut en die onderwyseres en so saam. Maar ek voel dis nie so toereikend nie. Regtig nie.

Ek kan nou sê by ons vind nou nie rêrig oerleiding plaas soos by hulle nie. As 'n ouer 'n probleem het met sy kind se apparaat of dat hy 'n nuwe apparaat wil aankoop - dan kontak die onderwyseres die oudioloog/spraakterapeut en so werk hulle dan saam, maar nie formele oerleiding in ons afdeling nie.

Ek sou meer kere oerleiding wou hê. Ons sou die ouers meer kere wou sien. Hier gaan regtig 'n jaar om dat jy nie een van die ouers te sien kry nie en ook die swart ouers is ook 'n probleem-dié ouers se betrokkenheid.

Die ouers se betrokkenheid is baie swak hoor. Al sou jy sê: kom een maal 'n maand vir ouerleiding – gaan jy uit jou klas uit, as jy gelukkig is, een ouer sien. So ek dink as die ouerbetrokkenheid reg was kon ons sê op 'n gereelde grondslag een maal 'n kwartaal of een maal 'n maand ouerleiding met hulle, maar soos sy sê: jy sien daai ouers nie. Nee.

En as jy met die ouers werk dan – die ouers doen nie hulle opdragte wat jy gee nie, want hulle kinders is net 'n naweek daar, hulle wil nie nog sukkel met huiswerk. Hulle wil nie in konflik met die kind wees oor 'n naweek nie. So dit help nie jy gee spraakopdragte nie.

Dit sou ideaal gewees het as die oudioloog/spraakterapeute met die kinders van hierdie klasopdragte kon gedoen het, want hulle het die kennis - ouers het nie altyd die kennis nie om dit te doen nie - of die geduld nie.

Kyk ons slaan soveel vure dood by my nê (lag), want soos ek sê: die kinders ken nie klanke nie, hulle kan nie lees nie en dan praat ek van drie-letter woorde - dan sit hulle by my dan is hulle tien, twaalf so dan kan hulle nie lees nie. So ons werk heeltyd: klanke, woordherkenning, woordeskat uitbreiding, sinskonstruksie. So op hierdie stadium sou ek sê alles wat ons kan doen doen ons met daai kindes, al is dit op 'n baie eenvoudige vlak, dit doen ons met daai kinders.

Hulle kan definitief op 'n taalgebied, dink ek, 'n bydrae lewer met die beplanning en so - julle werk tog daaraan. Soos wat ek en (oudioloog/spraakterapeut se naam) nou saamwerk. Ek gee nou taal vir die graad viers en sy kom absoluut in en ek en sy besluit: voornaamwoorde, ons het dit opgedeel, voornaamwoorde graad vier doen ons dit- graad vyf doen ons dit- graad ses doen ons dit, want dit is nogal 'n groot probleem by ons dowes die voornaamwoorde en dieselfde met werkwoorde. Ons het dit gaan opdeel: sê hoofwerkwoorde graad vier - skeibare werkwoorde graad vyf en daai moeilike werkwoorde graad ses. Maar jy doen nog deurentyd hersiening van die vorige grade se goeters, so ek en die

oudioloog/spraakterapeut het dit gaan staan en in deel - wat goed werk en soos ek sê dan bou ons maar ons sinskonstruksie en leesbegrippe en woordeskatuitbreiding daar rondom. So by ons vind dit regtig plaas met behulp van die oudioloog/spraakterapeut.

Ja, miskien met die uitspraak en die vorming van die woorde by die byvakke waar ons nou groot woorde kry en die kinders dit moeilik uitspreek en hulle verstaan dit in elk geval nie eers nie behoorlik altyd nie.

Hulle ken nie eers die skrifbeeld eers nie, ja, daar sal hulle vir ons groot hulp wees.

Hulle sukkel. Baie sukkel. Jou kinders wat akademies nie so sterk is nie - sodra jy die les informeel maak- dan's dit chaos in daai klas. So as hulle nie daai struktuur het nie - hulle doen wat hulle wil in die sin van dis vir hulle lekker asof die grense wat daar was nou nie meer vir hulle nodig is nie. So ek het nou nogal 'n probleem, veral met die swakker klasse - dat as sodra jou les te informeel raak - dan gaan jou inhoud verlore. Ja, definitief.

Hulle kan nie regtig in groepe saamwerk nie, die kleintjies hulle kan mekaar nie asessee nie, ook nie hulleself nie. As ek vir hulle die papier gee het hulle self al die laggies ingekleur - voor ek nog enigsins gemerk het. En hulle is kwaad as hulle 'n ander gesiggie kry en so dis moeilik. Maar hulle kan ook nie met mekaar regtig oor 'n onderwerp kommunikeer nie, of ander se mening kry nie, dis regtig asof uitkoms-gebaseerde onderwys - dit werk nie vir my hier nie.

Sekere goed is oulik, jy weet, soos redenering. Ja. En daai tipe van goed en goed wat hulle prakties moet bou. Maar hulle weet nie wat hulle moet doen nie. Maar my probleem is: hulle kan nie lees nie. So ek kan vir hulle geen werksopdrag gee nie – ek gee vir hulle 'n werksvel en ek verduidelik elke woord

vir hulle – die oomblik wat hy by sy bank sit en dit self moet doen - dan weet hy weer nie wat staan daar nie. So dis vir my 'n groot probleem.

En ook die take - hulle kan dit nie gaan doen nie, want hulle is nie by 'n ouerhuis nie. Ja, en al stuur jy dit , ek dink nou aan (kollega se naam). Ja, ek het nou al twee keer tuisopdragte gestuur huis toe wat oor die vakansietydperk moes gedoen word het - jy kry dit net nie terug nie, dit word net nie gedoen nie. Um, daar's net geen ouerbetrokkenheid nie by hierdie tipe van onderrig nie.

Daar is goeie dinge in uitkoms-gebaseerde onderwys wat mens kan uithaal en gebruik in die klas. Maar hier by die kleintjies moet jy maar regtig drilwerk doen en baie herhaling en baie struktuur, baie struktuur. Ek dink nie baie van ons kinders kry struktuur by die huis nie. En die taal is van so aard dat dit so agterstand is dat jy nie in graad vier al met hulle kan dinge sit en bepraat nie. Die mondelings: daar is nie - jy kan nie met hulle mondelingse werk doen nie, want hulle het nie daai taal nie - nie daai taalagtergrond nie, en dit skep 'n groot probleem.

Die leesbegrip en woordherkening en daai goete: die graad viers by my, ek sit met kinders wat se woordherkening op 'n graad een vlak is en jy kan nou self dink: jy moet hierdie moeilike inhoudsvakke gee, maar hulle kan dit nie lees nie (lig wenkbroue), so dis vir my op hierdie stadium regtig 'n probleem.

Redelik baie van ons kinders dra gehoorapparate, almal het darem of meeste het een of twee. Maar die versorging van die aparate is baie swak. Dis 'n groot probleem. Die kinders self is verantwoordelik vir die versorging van hulle aparate en dit gebeur net nie, so as jy vir 'n kind sê hy kan nie hoor nie - dan is die oorstukkie so met was aangepak dat die klank nie deurkom nie. En jy het nie in die klas tyd nie om al die oorstukkies nou uit te haal en te was nie. So dis vir my 'n groot probleem. En die kinders het ook nie daai trots om dit op te pas nie, ander hou dit sommer vir hulle, of hulle dra dit nie. En by ons groot kinders kom

die probleem nou weer in: hulle begin nou dink hulle het dit nie nodig nie. As jy in die oggend hier kom sê jy: nou hoor hier, waar's jou apparaat? Dan moet jy hom eers terugstuur koshuis toe, want dan's hy by die koshuis of hy's by die huis. So um baie van die groot kinders het daai don't-care houding oor die appaarte.

Ons onderwysers toets of die appaarte werk en as daar dan 'n probleem is dan is daar Donderdae 'n tegnikus wat inkom dan herstel hy dit, en dit wat nie kan herstel nie word weggestuur en die ouers kry briewe wat sê: ok, dit is wat dit gaan kos om te herstel en so aan. Maar ons toets elke oggend die batterye in die klas en soos ek sê as daar dan nou 'n distorsie of 'n ander probleem is, stuur ons hom op 'n Donderdag in na die tegnikus toe.

Ons voel die oudioloog/spraakterapeute moet meer betrokke wees by die nagaan van die appaarte, want ek bedoel dis hulle veld, ek gaan nie van haar verwag om my voorbereiding te doen nie (glimlag), so ek voel sy's die kenner, die spesialis op die gebied van gehoorapparaate. En dit vat tyd om elke oggend die appaarte regtig deur te gaan en nou is hier 'n probleem en nou moet jy wag tot Donderdag as die man kom om dit te herstel.

Basies reël hulle maar die maak van oorstukkies en so en hulle vervang die pypietjies en daai tipe van goed. Maar, ek bedoel, as daar skuurwerk aan die oorstukkie is – dit moet wag tot Donderdag. As die apparaat stukkend is dan wag hy tot Donderdag tot die tegnikus kom.

Elke jaar word die kinders se ore getoets. As jy vra gee die oudioloog/spraakterapeut terugvoer oor die kind se gehoor, maar ek het nog geen terugvoering gekry oor die oudios wat heirdie jaar gedoen is nie. Jy weet nie of daar progressie of verswakking van die gehoor is nie - ons sou meer wou weet daaroor. Ons weet hoe werk die oudio, maar as ons dit kan vergelyk met die vorige jaar s'n...

Ons sou ook meer wou weet oor die nuwe tegnologie, want nou's hier van ons kindertjies met nuwe apparate, is dit Oticon wat dit maak?, dis sulke nuwe klein gekleurde apparate, digitaal, en blykbaar is die input baie beter, ek meen die kind kan beter reageer. Maar as jy dit nie vra nie - dan weet jy nie. En dit is ook hy maak anderster oop en die battery moet uitgehaal word, want hy kan nie so afskakel nie.

Gewoonlik as die oudioloë/spraakterapeute op 'n kursus was dan is dit deel van die skool se beleid dat hulle vir ons terugvoer gee, maar ek bedoel dis so bolangs (wys bolangs) dat mens graag die diepere sou wou weet. Die Oudioloog/spraakterapeute besluit wie kry watter apparate, ek dink hier's voorbeelde van veskillende apparate - dan toets hulle en sê vir die ouers: maar okey hierdie een is die beste vir jou kind, dis die prys, en ook al die fondse wat beskikbaar is. En natuurlik is die kinders dol oor al hierdie nuwe kleure, hulle kies die kleure.

Oudioloog/spraakterapeute is baie negatief oor gebare. Dit is die kinders se eerste taal, ek voel dis belangrik ek dink ek kan my baie makliker verstaanbaar maak as ek met die kinders gebare gebruik. Maar ek dink dis vir hulle beter om te kan praat as hulle in die wêreld daar buite kom, ook spraaklees en tog as hulle hulleself kan verstaanbaar kan maak. Ek meen die kinders wat beter kan praat, wat goed kan spraaklees, hulle kom in die buitewêreld beter oor die weg, definitief. Nee, kyk dis altyd 'n konflik oor wat is die eerste taal hier, is dit gebaretaal of is dit spraak, so hulle siening is een en daar's 'n paar van ons wat 'n ander siening het.

Ja, ek dink ook so, want weet jy wat het ek nou gesien, want ek weet nou by die kleuterskool lê hulle nou baie aandag op, klem op spraak en gehoorontwikkeling. Dan kom hulle nou na ons fase toe - die maklikste om inhoud oor te dra is met gebare. So dadelik, die kind het miskien daar nie gebare gehad nie, maar hier kom hy nou en word hy gekonfronteer met gebare. So al my harde werk gaan

volgens my (teken vir af-met-die-drein). Ja, hulle doen D.A.S.L by die kleuters, so ek voel as mens besluit: hierdie kinders is spraak kinders volgens hulle oudiogramme -vat hulle deur spraakonderrig tot die einde. Maar dit gebeur nie, ek bedoel daar's baie faktore: onderwyservoorsiening en so voorts. En dit is so die makliksate manier om vir 'n dowe kind inhoud oor te dra is met gebare.

Ja, en ek dink dis vir die swart kinders ook 'n kwessie, want hulle praat 'n ander taal en hulle was baie keer in 'n Engelse skool - so dan gaan die taal nog meer verlore, want daar is gebaretaal ook.

Die oudioloog/spraakterapeute doen gehooropleiding saam met die onderwyseres vanaf kleuterskool tot by voorbereidende graad een. Saam met die onderwyseresse, jy en die oudioloog/spraakterapeut en 'n kind. Dan doen hulle die DASL. Ek weet nie of daar nut in is nie, die oomblik wat die oudioloog/spraakterapeut in die klas kom stel almal hulle apparate harder, want dan moet hulle hoor en die kind reageer, ek meen ek sit agter die kind en ek maak geluide en sy moet wys sy hoor. Maar jy kan maar weet, na alles - as sy uit die klas is, dan reageer hulle nie meer nie, so ek het my bedenkinge daaroor.

Ek sê weereens toe ons op die spraakmetode was het hierdie ding gewerk: DASL, klankherkenning, aanwesigheid/afwesigheid van klank, lang klanke/kort klanke, maar toe't ons 'n gehoorwerk periode gehad. En gebare het toe alles verander.

Gebare het gekom om te bly, my persoonlike mening is ons moet voluit gebare doen.

Ja, definitief. Nie dat ek dink dis die beste nie, maar dit is lyk vir my wat op ons afgeforsier word een van die dinge wat van DEAFSA se kant afkom. Daar word gesê dit is die kind se eerste taal, en hulle het die reg om in hulle eerste taal onderrig te word.

Ek sou daarvan gehou het dat dit spraak is met gebare-ondersteunende onderwys. Maar soos hulle nou gesê het: gebare het gekom om te bly en dit word vir ons gesê - dit is die kind se eerste moedertaal so dis die eerste taal. Ons sal maar daarmee moet verlief neem en ons aanpas daarby.

Spraak, hulle is glad nie daarvoor nie - gebaretaal oor en uit, sonder stem. So dit maak dit moeilik, soos ek sê: ek het nog al die jare Total Communication gebruik en hulle sê dis nie meer reg nie: gebare. So dadelik kan jy sien klanke en al daai goed wat die kind met die Mondelinge Metode kon gedoen het, is weg.

Nee wat, ek dink dis hulle demokratiese reg met hierdie nuwe verkiesing het elke ou sy reg en dis die dowe se reg as hulle in gebare onderrig wil word.

Die kinders voel ook almal gebare, defnitief. Gebare, baie sterk. Die kinders wat dalk goeie gehoorreste het, en wat dalk goed oorkom, mondelings, hulle vra nog vir gehoor en spraakterapie. Maar ek kan amper sê 90%, as dit nie meer is nie, sal die kinders vir jou sê: gebare.

Vir my afdeling waar ons werk aan sinskonstruksie is daar 'n rol vir die oudioloog/spraakterapeut.

Ja, ek dink ook tog so, ek dink daai kind wat nog 'n bietjie gehoorreste het, en daai kinders wat sê vir jou die batterye is pap en daar is nog defnitief vir hulle, lyk my, wat baatvind by die oudioloog/spraakterapeut. Die kinders wat nie enigsins daarby baatvind nie, sou ek nie sê nie. Maar defnitief is daar nog 'n plek vir oudioloog/spraakterapeute.

Die kind wat die gehoorreste het wat die spraak kan ontwikkel, moet mens aanhou daarmee en voluit benut. Maar die kind wat dit nie het nie - jy frustreer hom net daarmee.

Ek stem saam, want jy sê die klank oor en oor en hulle kan dit net nie herhaal nie. Daar is kinders wat net nie kan nie en daar is kinders wat kan.

As hulle, die gebaretaalstruktuur is nie dieselfde soos praat en skryf nie, as hulle gebaretaalopleiding kry en op só 'n vlak is dat hulle daai brug kan oorkom tussen gebaretaal en skryftaal, dan sal ek sê ja. Maar voor hulle nie op 'n vlak is waar hulle dit bymekaar kan bring nie, sal ek nie so sê nie (skud kop).

Dis moeilik, ek uh, weet nie wat regtig om te sê nie. Ek dink tog daar is nog vir oudioloë/spraakterapeute 'n rol soos ek gesê het vir die kind wat regtig nog daarby baat kan vind en kinders wat se ouers nog betrokke is en belangstel en graag wil hê hulle kind moet in 'n horende wêreld, jy weet, 'n plekkie kry - sou ek sê dis belangrik. Maar dan intensief.

Ja, vir die tyd vir die jongtyd wat hy sy spraak kan ontwikkel, uhm ja. Gee hom daardie voordeel en maar as hy dan later net op suiwer gebare gaan, split hom dan, maak dit twee bane. Dié klomp net vir gebare en daai klomp net vir spraak. Ja, soos wat ons gehad het in die verlede.

En regtig ek dink die kinders wat ons hier gehad het toe dit net die Mondelinge Metode was, hulle was beter toegerus vir die toekoms daar buite, maar hulle het daai agtergrond van die spraak en die klanke goed. Jy weet, hulle was beter toegerus. In 1994 het dit verander.

**FOCUS GROUP 4:
Participants mainly promoting Sign Language (Senior Phase)**

Topic 1:...the inclusive educational system and the child with hearing loss?

Daar is defnitief 'n plek vir skole wat veral dowes apart (wys apart) hou, 'n spesiale skool. Daar is 'n verskil, daar's 'n kultuurverskil, 'n taalverskil, grammatika verskil. Daar is sulke tipes verskille maar aan die anderkant as jy kyk na kinders met kogleëre inplantings - ek weet as hulle van kleins af gemainstream word dink ek dit kan werk, maar daar is defnitief 'n plek vir 'n indiwiduele aparte skool vir dowes.

Ja, want hier was al kinders hier wat kon cope in 'n gewone skool.

Ek dink die groot verskil is dit hang af van watter insette die ouers wil lewer, want hulle moet omtrent een tot een onderrig kry en baie ouer hulp. Daar was 'n kind by ons wat na 'n gewone skool toe was en goed gedoen het in die skool - wat universiteit toe kon gaan, maar daai ma het baie hard gewerk aan Afrikaans en Engels en sy't nog elke jaar gewonder of dit die regte besluit was. So dit kan - die kind het baie goed presteer-hy's besig om te leer op universiteit, maar sonder daai ouers kon dit nie - ek sê nie dis 'n goeie ding nie, maar dit kan glad nie werk sonder ouers wat so hard werk nie en wat die geldelike vermoë het, en die ma moet eintlik nie werk nie, want jy moet eintlik heeldag by die huis wees of jy moet hom voltyds by 'n kleuterskool hê waar mense bereid is om hom een tot een onderrig te gee.

Ek dink sy support system is baie baie baie belangrik want as jy 'n dowe kind in 'n horende skool sit - daar is soveel verskille tussen hom en die ander kinders hy moet rêrig iemand hê wat hom gaan ondersteun in dit wat hy doen , want by tye

kan hy moedeloos raak want sy kommunikasie - dis 'n probleem tussen hom en die ander kinders, daar gaan sosiale isolasie wees.

Wat ek net gesien het is 'n groot probleem met 'n dowe seun wat ek ken in 'n gewone skool is bv. die interkomstelsel - die kinders en onderwysers vergeet byvoorbeeld dat hy nie alles kan hoor wat die interkomstelsel sê nie - so hy probeer dan om alles baie getrou te doen, hy is 'n baie konsensieuse kind, maar kort-kort is hy verleë omdat hy nie iets doen of weet of hoor wat oor die interkom afgekondig is nie en wat hulle vergeet het om vir hom te sê.

So kind met 'n gehoorverlies wat ingesluit word moet 'n redelik intelligente kind wees, 'n kind wat leerprobleme of ander probleme het dink ek sal baie swaar kry.

Ek stem saam. Ek het ook al gesien aanvaarding deur die ouers – 'n dowe kind van dowe ouers het vreeslik min probleme om in 'n spesiale skoolsisteem aan te pas in teenstelling met 'n dowe kind van horende ouers. Daai kind het inherente taal – jy kan vir daai kind iets byleer - hy het nie niks nie. Die dowe kind van horende ouers het gewoonlik geen taal, want dit het die ouers drie jaar lank gevat om te rou en hulself te bejammer en dan leer hy nie taal nie en word nie maklik sosiaal aanvaar deur ander dowe kinders nie. So die dowe kind van dowe ouers lyk slimmer as die dowe kind van horende ouers, wat seker ook hul bes gedoen het, maar hulle was besig om oplossings te soek en die kind se taal het agterweë gebly.

Wat ek net wil sê is dat die political objective van inclusive education is vir my wonderlik... want dis juis om te sê gestremdes is nie gestremd (wys inverted commas) nie. Hulle is deel van ons samelewing – hulle word aanvaar- hulle het equity.

So die verskil tussen equality en equity - dit is wat vir my belangrik is in terme van inclusive education. Equal beteken gelyk, m.a.w. ek sê nie omdat hy doof is

is sy taal swak teenoor die horende s'n nie, mens kwalifiseer alles. So ek sê daai een is doof - as hy net so in 'n skool ingesit word sonder 'n support structure en alleen en hy het nie 'n sosiale kring nie, want hy gaan dit nie hê nie (skouers opgetrek). Die dowe kinders kry swaar as hulle alleen in mainstream schools is, daar's nie tolke in die klas nie, daar's nie iemand wat kan voice-over as hy input wil gee nie, so hy's van alles ge-exclude. Dan is hy mos nie gelyk nie, maar hy kan net gelyk wees as daar equity ter sprake is, m.a.w. goed om gelyke deelname mee te verseker byvoorbeeld kom ons sê ons wil 'n vergadering hou en ons wil hê 'n dowe moet horendes toespreek maar daar's nie 'n voice-over nie - so hulle kan nie hulle deelname gee nie. Dis wat equity beteken. Dis die goed wat dit moontlik maak vir gestremde mense om op 'n gelyke vlak deel te neem. En ek dink daar's baie goed in die geskiedenis van Dowe onderwys van Suid Afrika wat dit regtig moeilik maak om 'n inclusive model suksesvol te laat werk.

Ek sê nie 'n inclusive model kan nie werk nie, maar ek dink die history is van so aard daar's nog baie kontroversy oor gebaretaal en spraak en ander goeters en kinders kom in die skole en hul ouers kan nie gebaretaal gebruik nie, dus gaan die kinders se taalverwerwingstydperk dit gaan verby met die minimum gebaretaal-input vir die meeste dowe kinders as hulle nie dowe ouers het nie. So hulle mis uit. Hulle eie taal, wat gebaretaal is, is nie eers op die vlak wat 'n horende kind van dieselfde ouderdom se Afrikaans of Engels sal wees nie so hulle het regtig in daai opsig 'n taalagterstand.

En die ander ding wat ek oor inclusive education voel is - ek persoonlik voel dis 'n baie positiewe ding, ek het aanvanklik nie, maar ek het baie daarvoor gedink en ek dink ek is seker 'n deel van die objectives daarvan is ook om die standaard van spesiale skole te lig. Ek is seker daar is baie probleme in sommige skole maar ek hou nie van die idee om te sê ons gaan nou hierdie groepie dowe kindertjies tussen 'n klomp horende kinders indruk nie, want dan is hulle onmiddelik anders.

My idee van inklusiveness is om te sê - goed hier is (skool se naam) skool. Watse resources het ons tot ons beskikking? - hoe kan ons ons skool met die potensiaal wat ons het in die personeel, met die potensiaal wat ons het op die terrein – hoe kan ons dit gebruik om te sê hier is soveel dowe kinders, ons kan nog soveel horende kinders akkommodeer - ons gaan ons skool attractive maak ons gaan sê ons bied dit en dit aan, maar dan moet daar saam met dit kom tolke vir voice-overs, want ek meen ek gee klas in suiwer gebaretaal - ek gebruik nie my stem nie, daai horende kinders gaan werklik nie 'n idee (skud kop) hê van wat aangaan nie.

Mens sal sulke tipe goeters net in ag moet neem, dat die support structures daar is. Maar selfs as jy via-verca gaan. As jy nou sê nou goed hier is nou dowe kinders wat na 'n horende skool toe gaan - die support structures moet daar wees en dit en dat - dis baie duur. En ek het al vir myself al probeer uitfigure hoe dit kan werk - as jy net hierso vat jy het van graad agt tot graad twaalf – jy het twee tolke nodig in elke klas en jy het twee tolke per klas nodig, want geen persoon kan vir vyf ure aanmekaar tolk nie. So dan is dit twaalf tolke wat elke maand 'n volledige salaris sal moet kry, so dis 'n baie duur storie a.g.v. kommunikasie, nie soseer as gevolg van die gestremdheid (wys in aanhalings tekens) nie, maar oor die means of communication - soos ons skool wat maar hoofsaaklik gebare gebruik, maar as jy nie gebare gebruik nie in one-way-or-die-other nie is die kinders verlore.

Topic 2:...the role of an educational audiologist in the inclusive educational system?

Daar is nie eintlik so iets ('n multi-dissiplinêre span) by ander gewone skole nie. Ek voel hier by ons skool is hier spanwerk - as jy kyk teenoor ons gewone skole voel ek hierdie leerlinge is baie bevoorreg (groot oë en lig wenkbroue) - hulle word groot met sielkundiges waarvoor hulle enige probleem vertel, daarom het hulle nie probleme in hulleself nie, hulle deel hulle probleme maklik, hulle kry

oplossings en hulle aanvaar oplossings en ander gewone skole het nie so voorreg nie van sielkundiges nie – hulle kry dalk arbeidsterapie.

Maar vir my is die leemte spraak en gehoortherapie, want ek het nog geen oudioloog/spraakterapeut gekry wat pro gebaretaal is nie, en ek ken 'n paar oudioloë/spraakterapeute - die rigting waarin Tukkie's hulle oplei en ek ken nou net Tukkie's mense, is: jy moet spraak aanleer. Ek is oop daarvoor, ek hou daarvan as kinders met my praat as hulle kan, as hulle kan praat kan hulle dit ook gebruik, maar ek voel want ek't self gesien hoe kindertjies hier aankom by die kleuterskool en as daai kindertjies saam met spraakopleiding gebare gekry het, en in daai drie jaar kom hulle nie na ons toe nie - hulle ma's gaan dan na oudioloë/spraakterapeute toe, en dit voel vir my hulle gaan nie skade lei as hulle gebare en spraakopleiding kry nie, maak nie saak wat later gaan gebeur nie. Dis 'n klein tydjie, net drie jaar, waarin hulle dit kan kry – so dit voel vir my belangrik. En baie oudioloë/spraakterapeute doen spraakopleiding en ek weet spraakopleiding is 'n baie moeilike ding om te doen - jou resultate is klein (wys gebaar vir klein), bietjies op 'n keer, ek sien daar by die gehoor en spraaktherapie afdeling hoe doen hulle taktiel (wys na larinks) en hulle probeer daai kind die goed laat sê soos /k/ en die kind is gefrustreerd. Nou hier in die skoolsituasie gaan hulle van klas tot klas, maar dit vat miskien 'n jaar voor die kind 'n /k/ kan sê, of drie jaar of vyf jaar, en dit is vir my 'n probleem. Ek weet nie of my opsomming verkeerd is nie, maar elke oudioloog/spraakterapeut waarmee ek praat sê nee (wys nee met gebaar) vir gebare.

Die ding is net nê, as 'n kind nie woorde verstaan nie, hoe moet hy dit praat? Dis mos meaningless communication vir so 'n klein kindjie om nou te moet sê: /kat/ /kat/ /kat/ (monotoon gesê)? Ek bedoel (dramatiese stilte), as dit saam met sy natuurlike taal, wat gebare is, ontwikkel is dit meer natuurlik. Ek het 'n navorsingsstuk dink ek van mense in Spanje gelees - hulle het baie beter resultate gekry met spraakopleiding met kinders met 'n gevestigde gebaretaal (dramatiese stilte) wat dan ook inderwaarheid die bilingual approach is, wat nie sê spraak is uit en dis net gebaretaal nie. Maar mense verstaan dit verkeerd -

hulle dink jy moet die heelyd praat, maar ek meen jy moet onthou, gebaretaal kom uit 'n heel ander struktuur as enige ander gesproke taal of dit nou Afrikaans of Engels is of whatever is, jy kan dit nie meng nie, want dan is jy nie meer besig met gebaretaal nie. So nou voel mense die kinders moet spraakopleiding kry en nou meng hulle dit. So nou kry die kinders nie een van die twee meer ordentlik nie en dis defnitief nie natuurlike (lig wenkbroue) taal nie.

Maar wat eintlik behoort te gebeur is soos sê nou maar die oudioloë/spraakterapeute, veral by die kleuterskool, behoort saam te werk met die onderwyseresse en sê nou maar in temas - dan moet die onderwyseresse die goed eers doen in gebaretaal en dan kom die oudioloog/spraakterapeut in en gaan terug na daai lessie toe wat nou vir die kind bekend is en dan daai woorde met spraakopleiding vir hulle leer. Dit is 'n baie suksesvolle benadering wat dan die Bi-Bi approach se resep is. Die Bi-Bi approach werk eintlik so dat jy dit gelyklopend moet doen, parallel moet doen, maar die probleem is die mense is: of (wys eenkant toe) of (wys ander kant toe).

Dit voel vir my daai drie jaar voor hulle na ons toe kom is 'n baie baie belangrike jaar, en vir die ouers - dan moet die ouers besluit: gaan hulle kogleêre inplantings doen en vir die kind heeltemal 'n ander opsie gee. Jy weet, daai leiding wat die ouers daar kry is nie vir my reg nie, want dis baie one-sided vanaf die oudioloë/spraakterapeute en die oor-spesialiste. Ek sien nog steeds ouers wat onkundig is nê, wat nie weet wat doen hulle as hulle 'n kogleêre inplanting insit nie, soos wat ek maar ook onkundig was oor my kind se probleem. So, die ouers is onkundig, hulle weet nie dié goed nie, hulle weet nie die keuses nie en daar is nie eintlik tyd om te mors nie, daai kleintjie moet gebare baie vinnig kry.

En as ek dink hoeveel ouers kom terug dan's hulle kinders in matriek dan sê hulle: as ons maar net geweet het, ons het nie dit geweet nie. Dan's dit nou medical referrals, clinic referrals, oudioloë wat hulle ingelig het. So daar's nie 'n ingeligde besluit nie - ouers weet nie dat gebaretaal 'n natuurlike taal is nie.

Hulle weet nie wat is die implikasies van om jou natuurlike taalverwerwingsfase te mis nie. Ouers weet dit nie. Ek meen, as hulle vir die eerste keer hoor hulle kind is doof, dis soos (kollega se naam) sê, dis vir ouers 'n skok, hulle probeer regmaak. So in daai kosbare tyd is dit 'n taalverwerwingstyd wat verbygaan en verbygaan. Want as ek bv. kyk na my suster se kindertjies van drie jaar se woordeskat wat hulle het, omdat hulle neem dit die heeltyd in en vir so kleinjie want nie kan hoor nie is die inneem hier (wys na oë). Maar as die ouers nie weet en besef nie, dan kan hulle nie 'n keuse maak nie om te sê: ek wil dit hê, maar ek wil ook dit hê - dis vir my belangrik.

Hulle moet meer bewus wees van die keuses wat beskikbaar is en nie net spraak en gebare nie, maar hoe dit toegepas word, jy weet, om daai kind sy volle potensiaal te laat bereik. Want die pendulum swaai nie net na die een kant of na die ander kant nie. Dit is nie extremes nie, daar's 'n middeweg en dit is soos wat sy nou gesê het - ouers weet dit nie en ek voel die oudioloë/spraakterapeute en die en die res van die span - daai span moet bewus wees van die tipe keuses wat daar is. En hulle maak nie ouers bewus daarvan nie en dis hoekom daar so baie kosbare tyd verlore gaan, ek meen soos daai kind - sy opvangsfase – daai taal - jy weet as hulle dit kan optel en gebare ook leer ek meen hoeveel meer gaan daai kind nie vorder nie, gaan dit hom nie baat nie?

Die hoërskool kinders het nou so een maal 'n week spraak en gehoortherapie, maar dan het hulle netbal en hulle het ekstra klasse en alles, dan's dit amper nie meer die moeite werd nie. Hulle kan nie uit die klasse uitgeneem word nie, want dan mis hulle ander werk en dan's hulle in die koshuis en dan's daar 'n bussie gereël en dan bots dit met ander goeters - so dan's dit nou verlore. So ek weet nie regtig, ek het later begin agterkom hier was sulke taalfases. Dan kom die oudioloog/spraakterapeut in die klas en ja - dan gaan dit oor taalstrukture en nie oor dit wat die kinders wil hê nie, want hulle wil ordentlik praat (dramatiese stilte) hulle word tieners en hulle kom agter hulle is tussen ander tieners en hulle wil ordentlik praat, maar dan is sy (die oudioloog/spraakterapeut) besig met die

uffrou en besig om vir haar te sê watse strukture ons vir die kinders moet leer (lyk verontwaardig), soos grammatikale strukture - jy's nou op hierdie vlak en nou moet jy na daai vlak toe gaan, in plaas van funksionele taal wat die kinders wil hê.

Die ding is net 'n taalonderwyser wat by 'n skool vir dowes werk behoort in elk geval genoeg te weet van albei tale se strukture om self daaraan te kan werk – ja, as jy nou met Afrikaans of Engels of watter taal ookal werk - daai taalonderwyser moet vir die kinders kan verduidelik: gebaretaal lyk so, hierdie is die ekwivalent van die gesproke.

Wat ek byvoorbeeld dink is wanneer ek byvoorbeeld weg van die skool af was en ek kom terug – dan sien jy ons het so vasgeval by die skool met: spraak of gebare - dat die kind verlore gaan. Hierdie kinders weet so min. Ek het die ander dag vir hulle dorpe se name gevra, hulle ken nie dorpe se name nie, so dan kan hulle nie uitgaan in die werêld nie. Hulle het nie algemene kennis nie. Soos die media, radio televisie - dit gee nie vir hulle inligting nie, hulle kan dit nie hoor nie. Hulle kan miskien die Huisgenoot deurkyk en miskien die hoofopskrifte lees, maar dis al. Maar ek voel hierdie skool, soos ander skole, by ons is die tendens om werksgerig te wees. Hierdie kind wat so gestremd is moet maar iets met sy hande gaan doen van standerd vyf af, maar hulle dink nie aan hom as mens nie. Hy weet niks van die aardrykskunde of die geskiedenis of enigiets van hierdie land nie. So al kan hy naderhand baie goed gebare doen of al kan hy praat gaan hy nog dom lyk, want waaroor gaan hy praat - hy het nie inligting nie - hy weet nie wat om te antwoord as jy vir hom vra watter twee provinsies het die see nie. Ek meen die Kaap is vir hom Kaap (wys Gebaretaal vir Kaap) dis vir hom so abstrak nê, hy ken basies die gebaar. Maar die ander kinders het televisie en baie inligting wat na hulle toe kom, maar dis moeilik by ons. Ek voel by ons skool, soos by ander skole, is daar een ding wat ek as 'n leemte ondervind en dit is dat ons net te werksgerig is met ons kinders en nie altyd fokus op hulle as mens nie.

En as jy kyk na hierdie outcomes-based onderwys dan besef jy dis nie regverdig teenoor die dowe as jy heelyd wil uitkomste kyk nie. Onthou jy moet eers nog begin by die begin jy moet nog eintlik vir hom taal leer, jy moet nog vir hom woordeskat leer, jy moet hom leer wat is daai ding se naam. Jy kan nie verwag dat hy daai ding se naam moet gebruik om 'n paragraaf of 'n ding te skryf soos wat die departement verwag nie - jy moet nog eers vir hom basiese dinge leer. Jy moet goed soos nuus en sulke goed kan doen – hulle wil weet, hulle kom vra vir my jy weet. Dan sê hulle vir my hulle het dit en dit oor televisie gesien en hulle wil weet wat gaan aan.

Irrespective of gaan hulle in 'n skool met horendes wees of in 'n skool net vir dowes, die spraak moet van kleins af kom saam met die gebaretaal. Dit gaan nie help jy fokus hierdie kind net op spraak, spraak, spraak nie en hy kan nie eers sy eie naam in gebaretaal gebruik nie. So, ek dink die input moet van kleins af begin - dit gaan nie help dat jy na daai fase nou ewe skielik begin met taalinput nie, want dit gaan nie help nie. As die fondasie nie reg is nie, hoe gaan jy die res van die huis bou?

Dit voel vir my as ons onderwysers by skole vir dowes gebruik kan maak van 'n gebarehulp - dan hoekom kan spraakterapeute nie miskien ook gebruik maak van gebarehulp nie? en so kyk of dit nie beter werk nie. Net hulleself oopstel en kyk of hulle samewerking kan kry van iemand wat 'n gebaretaalkundige is.

Ek het 'n probleem - ek dink dit is baie idealisties ek dink hier is 44, 46 skole vir dowes in Suid Afrika wat range van doof to daai (skool se naam) wat net spraak gebruik en geen gebaretaal nie. Maar as mens nou kyk na gebaretaal skole het die kinders baie gebaretaal behoeftes –daar is orals in dié skole kontroversy – die mense is nie opgelei nie, dis 'n feit, hulle gaan nie opgelei raak as hulle nie besef dis belangrik nie.

As hulle wil hê inclusion moet werk sal hulle regtig indringend moet aandag gee aan die opleiding van daai mense wat met die kinders in hulle

taalverwerwingsfase werk, ek praat nou van die kleintjies, dit sluit in: onderwysers en oudioloë en ander hulpdienste, whatever dan. Want as daar controversies is, dan kom die verkeerde inligting by die ouers uit of halwe inligting by die ouers uit of bias inligting by die ouers uit, either way. Alles begin in die grondslagfase, ouers kan nie ingeligte keuses maak nie of die kinders gebaretaal moet kry nie. Sommige kinders kan sonder gebare, maar dis die minderheid. Die meerderheid dowe kinders het gebaretaal nodig om taal te kan verwerf. En daarmee saam dan gelyklopende spraak en gehoorterapie wat die proses van hoe dit behoort te gebeur, aanhelp. En daai proses – mense verstaan dit nie. En die meeste mense wat in daai aanvangsfases werk is nie fluent in Sign Language nie, so tot dit nie reg is nie is dit 'n joke, ek bedoel dis 'n waste of precious money and time. Want daai goed moet eers reg wees, jy kan nie nou se jy't 'n inclusive model met daai chaos nie. En totdat hulle nie daaraan aandag gegee het nie kan dit nie werk nie.

Die oudioloë/spraakterapeute se houdings moet bietjie verander want dis my ondervinding dat hulle baie baie geset is teen enige vorm van gebaretaal - wat ek voel nie reg is teenoor die kind nie, want ek weet op die ou einde moet daai kind gebaretaal kan ken en praat om homself in sy sosiale omgewing te kan help en spraak ook ek meen hy moet tog winkel toe kan gaan. Maar die oudioloë se houdings is vir my partykeer nie altyd reg nie. Hulle besef nie dat daai kind gebaretaal ook nodig het nie - dis vir hulle 'n uitgemaakte saak::spraak.

Vir my het die probleem gekom ek kan verstaan waar kom hulle aan net spraak, dis normaal nê, my vriendin se kind kan mooi praat en hy kan goed luister, maar nou kan hy nooit met 'n dowe verkeer nie, so hy wat doof is kan nie met 'n dowe kommunikeer nie - dis vir hom uitgesluit, want as die dowe sy lippe wil lees, en daar is maar 'n paar wat lippe kan lees, en dit word verder bemoeilik want omdat hy doof is praat hy klaar 'n bietjie snaaks - so dan kan dowes nie sy lippe lees. So as hy gebaretaal gehad het dan kon hy twee wêrelde betree het. Want al is hy nou in 'n gewone skool is hy nou uitgesluit van die dowe gemeenskap en ek voel tog ook dis nie reg nie, nê. Want ek sê altyd vir die kinders by ons skool ons

is baie trots as ons kinders by die skool Afrikaans en Engels en nog 'n taal kan praat, want ons probeer dit regkry soveel as moontlik Swart tale ook, Duits, wat ookal. Hoekom wil hulle net een taal praat, baie keer het hierdie kinders gebare ook nodig.

Baie keer het dowe ouers se kinders net gebare en dis ook nie vir my reg nie, want dan kom hulle by die volgende probleem soos in die werksituasie of hy self kry kinders wat horend is en dan voel ek hoekom kan mens nie maar altwee gebruik nie, dan het die kind die beste van altwee wêrelde.

Vroeër toe ek net begin het was die siening: gebruik jy gebare - is dit ten koste van spraak - terwyl ek dink die siening het nou baie verander en ek dink dit is wat nou so belangrik is: hand aan hand die twee. En die ouer onderwyser kleef miskien nog aan daai siening van: as die kind gebare leer dan gebruik hy nie sy spraak nie.

Wat vir my belangrik is op die ou einde is hoe die dowe oor homself voel ek ken iemand wat hy is doof en sy ouers hulle het hom grootgemaak vir die horende wêreld absoluut – die minimum kontak gehad met dowes, spraak en gehoorterapie gekry by die universiteit en daai persoon hy het nog altyd uitgesluit gevoel van die horendes omdat hulle in elk geval, as hulle sy gehoorapparaat sien is hulle weg, ek weet nie daar is stigma daaraan. En hy kan ook nie by die dowes aanpas nie. Hy is nie deel van een van die twee wêrelde nie, hy is 'n halwe mens. En toe begin hy betrokke raak by die dowes en nou voel hy soveel meer 'n heel mens omdat hy nou in twee wêrelde kan leef.

Dis nie nou meer vir my so opvallend nie, maar dit het vir my op 'n stadium gevoel vroeër of die oudiolë/spraakterapeute absoluut oorheers het en vir my oortree het op die gebied van die taal. Nie net by die hoërskool waar daar taalonderwysers is nie maar ook ek weet ons het kongresse gehad wat ons moes bywoon en weet jy ek bedoel dit nie lelik nie, ek meen

oudioloë/spraakterapeute word gekeur hulle is absoluut hoogs intelligente mense en ook tegnies sowel as op ander gebiede, maar jy moet jou nie nie op 'n verkeerde gebied 'n kenner gaan hou nie. Deesdae weet ek nie eintlik wat doen die oudioloog/spraakterapeut nie - ons werk nie eintlik met hulle in die hoërskool nie ons het eintlik niks met hulle te doen nie.

Wel ek sou sê die oudioloog/spraakterapeut moet ook baie deeglik bewus wees van goed soos ons genoem het: hoe die gebare-struktuur werk en in samewerking daarmee miskien die spesifieke uitspraak van klanke.

Ja, ek sluit 100% aan by haar want sê nou maar in 'n klas daar's tieners hier by ons so as daai kind nie regtig wil praat nie, los hom, onthou hy is skaam en konsentreer dan meer op 'n kind soos (naam van kind) wat gevra het dat sy spraak en gehoor terapie kry en sy wil dit doen . Goed, sit in die klas en maak bietjie moeite sien die kinders in die middag na-skool wanneer ons buitemuurs het.

Vir my is 'n voorverieste dat die oudioloë/spraakterapeute moet weet wat beteken die Bi-Bi approach, hulle moenie sê hulle weet en dan weet hulle eintlik glad nie. Hulle moet weet hoe dit werk en hulle moet dit gebruik in samewerking met die onderwysers. Ek bedoel ek wil nie geharass word deur met mense argumente te hê oor Bi-Bi nie, hulle moet reg dink (wys na kop), voordat ek voel hulle kan vir my useful wees. Anders blaas dit net weer kontroversy en gevoelens en goeters en dis regtig 'n groot kontroversy dit veroorsaak nog oralster oor veroorsaak dit nog probleme. Ek wil my werk ordentlik doen – ek wil nie geharass word deur issues nie - so ek voel die oudioloë/spraakterapeute moet eers opleiding kry voor hulle in elk geval wat my betref welkom is by my, ek bedoel dit nou ok glad nie lelik nie, ek wil net hê die goed moet uitgesort wees - ek wil nie my onderrig tyd en my emosionele energie mors deur iemand te moet oortuig nie. Ek het nie 'n probleem met wat hulle doen nie, maar ek wil ook nie hê hulle moet 'n probleem hê met wat ek doen nie. Ek wil hê ons moet so werk

(hande langs mekaar) nie so (een hand bo ander) of so (sit een hand onder) nie – maar so (hande langs mekaar) saamwerk.

Ek dink net ons werk saam met hulle maar ons weet nie altyd wat kan hulle doen nie, ons weet nie wat hulle beroep behels nie. Al is ons by die dowes betrokke weet ons nie altyd wat doen die oudioloë/spraakterapeute nie. Ek weet nou soos met my vriendinne se kinders wat nou na 'n spraakterapeut/oudioloog toe gaan wat nou die /r/ vekeerd sê en daai goete en hoe gou kry hulle nou daai reg. En ek weet nou byvoorbeeld van iemand wat in 'n ongeluk was – wat bietjie breinbesering opgedoen het wat nou daar help kry, maar ek weet nie wat kan ons van hulle verwag nie, want ek weet nie wat kan hulle als doen vir ons kinders nie.

Ek voel net hulle moet holisties na die kind kyk dit gaan nie help as hulle net konsentreer op spraak nie, want daar is soveel ander fasette ook. Hoekom kan hulle nie hulle input deel nie - hulle het soveel kennis - met lees, met spraakopleiding - hulle weet baie goeters - hoekom deel hulle dit nie met die onderwysers nie? Hoekom moet hulle net konsentreer op een ding?